

WIE EEN NETWERK HEEFT, IS INGEBURGERD.

PROJECTOVERZICHT 2007-2013
EUROPEES INTEGRATIEFONDS VLAANDEREN

Beste lezer,

In 2007 richtte de EU het Europees Integratiefonds (EIF) op. Het EIF is een financieel instrument om het integratiebeleid in de lidstaten te versterken.

Voor Vlaanderen creëerde het EIF ruimte voor evaluatie en innovatie binnen het integratie- en inburgeringsbeleid. Bestaande instrumenten, methodieken en beleidsconcepten werden geëvalueerd en waar nodig aangepast. Nieuwe concepten en materialen werden ontwikkeld en op experimentele basis uitgetest.

Deze publicatie zet de realisaties van de programmaperiode 2007-2013 in de kijker. Ieder project leverde op haar eigen specifieke wijze een bijdrage aan de verdere evolutie en aanpassing van het beleid. Dit boek biedt een overzicht van de concrete resultaten, maar laat ook onze partners aan het woord die vertellen over minder meetbare resultaten en ervaringen.

Voor het gemak hebben we de projecten per thema ingedeeld: taal, migratie en inburgering, participatie aan de samenleving, minderjarige derdelanders. Maar eigenlijk is die opdeling artificieel. Al lezende zult u merken dat elk project dan wel uniek mag zijn. Tegelijk is het nauw gelinkt aan alle andere andere activiteiten. Integratie is immers een thema dat niet in hokjes denkt. Het is het verhaal van allemaal unieke mensen met een eigen achtergrond en een eigen identiteit, die tegelijk allemaal met elkaar verbonden zijn. Het is het verhaal van nieuwkomers die zich thuis willen voelen, van wetenschappers die naar goede antwoorden zoeken, van Belgen die hun buuren willen helpen integreren maar en passant ook dit en dat van hen leren, van migrantenjongeren die deelnemen aan activiteiten en een paar jaar later zelf groepen begeleiden, van verenigingen en instellingen die methodieken ontwikkelen om integratie te ondersteunen en om samen naar een 'diverse samenleving' te evolueren.

Deze publicatie gaat over de projecten die het Europees Integratiefonds ondersteunde. Maar ze toont bovenal een netwerk van mensen die stuk voor stuk, elk vanuit hun eigen drijfveren, mee willen bouwen aan een diverse samenleving.

Tot slot blikkt Vlaams minister Homans, bevoegd voor Integratie, vooruit op de nieuwe programmaperiode 2014-2020, die heel wat hervormingen met zich meebrengt. Het EIF in haar huidige vorm houdt op te bestaan en wordt geïntegreerd in het Asiel-, Migratie- en Integratiefonds.

Dank aan alle partners, en de EIF-promotoren in het bijzonder, voor hun enthousiasme van de voorbije jaren. Wij hopen dat we op hen kunnen blijven rekenen voor de uitvoering van het AMIF 2014-2020.

Louis Vervloet

Algemeen directeur

ESF-Agentschap Vlaanderen vzw

VOORWOORD
⇒ 2

INHOUD
⇒ 4

VRIENDEN
VAN EIF
⇒ 5

GROEPEN

OVERZICHT
⇒ 88

NAWOORD
⇒ 89

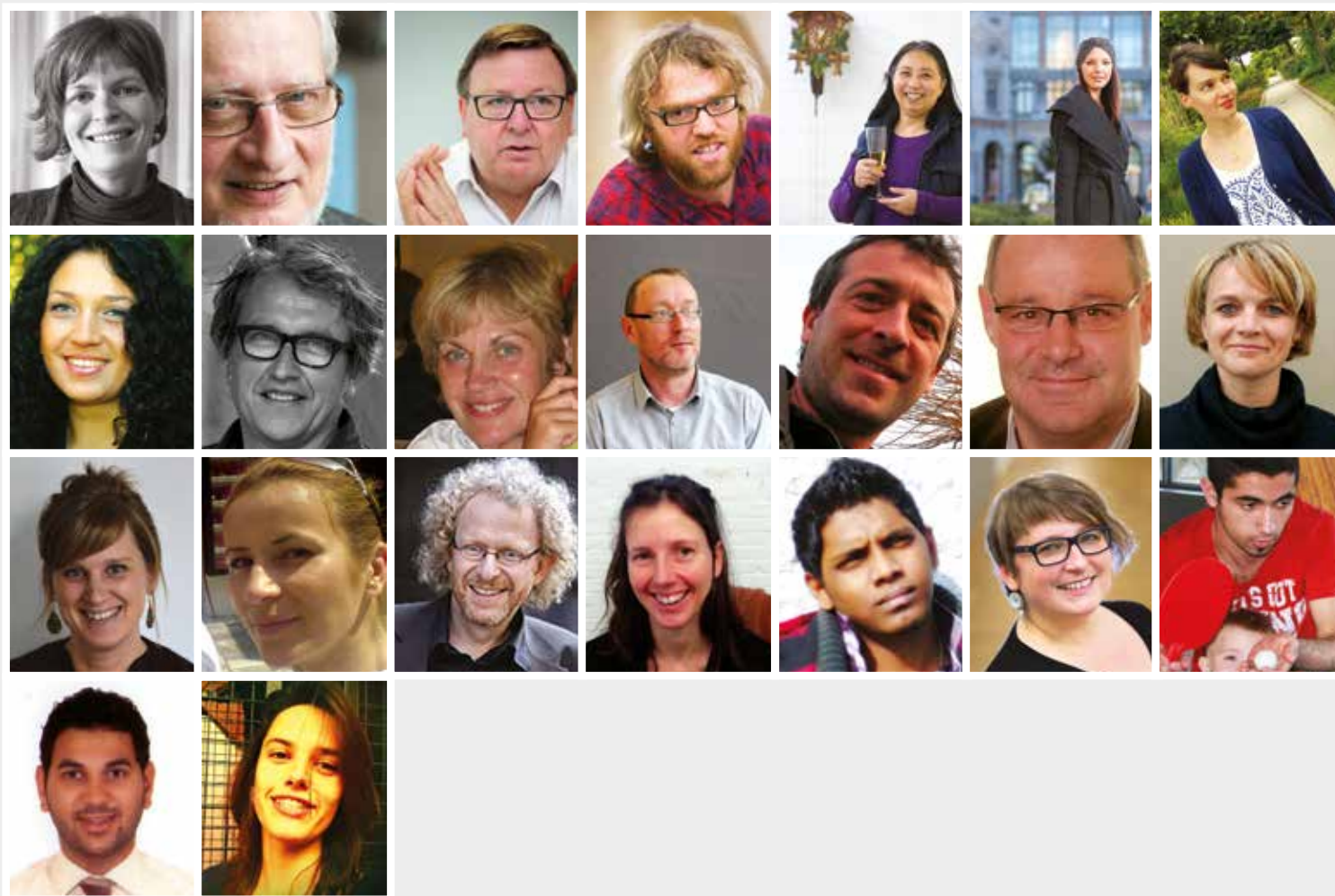
TAAL
⇒ 6

MIGRATIE EN
INBURGERING
VAN NIEUWKOMERS
⇒ 26

PARTICIPATIE AAN
DE SAMENLEVING
⇒ 46

MINDERJARIGE
DERDELANDERS
⇒ 66

TAAL

GEÏNTEGREERDE TAALTRAJECTEN IN BEROEPSOPLEIDINGEN

Taal-vaktrajecten als het nieuwe 'normaal'

EVALUATIE COVAAR-TEST

De kunst van een neutrale test

SOCIAAL TOLKEN EN VERTALEN

Dragen tolken bij tot integratie?

DIGITAAL PLATFORM NEDERLANDS LEREN

Nederlands leren hoeft niet saai te zijn

Taal / geïntegreerde taaltrajecten / evaluatie Covaar-test / evaluatie sociaal tolken en vertalen / digitaal platform Nederlands leren

TAAL-VAKTRAJECTEN ALS HET NIEUWE 'NORMAAL'

Een vakopleiding in een taal die je niet voldoende kent, dat kan op de duur demotiverend werken. Na een tijdje haak je misschien af, hoe graag je ook je vakdiploma had gehaald. Om die 'taalval' tegen te gaan, staken verschillende Huizen van het Nederlands en vakopleidingen de koppen bij elkaar. Eva Van Herck (taaladviseur, Huis van het Nederlands Stad Antwerpen) doet haar verhaal.

Wat als?

U bent naar een land geëmigreerd, waarvan u de taal niet perfect beheerst. U wil er heel graag aan het werk. Maar tijdens uw vakopleiding blijkt dat u een deel van de leerstof niet of onvoldoende begrijpt. Nochtans volgde u een inburgeringstraject met een flink aantal uren NT2. Maar daar bent u in de vakopleiding weinig mee. U volgt nu nog een extra taalcursus, maar daar kampt u met hetzelfde probleem. U leert immers hoe u naar de dokter gaat of wat u moet zeggen als u in de supermarkt aan de kassa staat. Maar hoe u als kok een bestelling opneemt of hoe u als verpleegster de dokter informeert, daarover wordt in de taalles weinig gezegd.

1,2,3,4, Eva Van Herck moet even tellen, maar nu weet ze het zeker. Sinds de eerste oproep in 2009 zijn er in totaal vier gepasseerd. Daarop hebben telkens verschillende huizen van het Nederlands ingetekend. "In januari 2014 leverde iedereen zijn laatste rapportage aan het Europees Integratiefonds (EIF) in. Nu loopt de werking verder, maar met reguliere middelen." De werking waar Eva het over heeft, kreeg van het EIF de naam 'geïntegreerde taaltrajecten voor derdelanders' mee. Ze moet een antwoord bieden op het probleem dat veel niet-Nederlandstaligen een vakopleiding starten, maar door hun gebrekkige kennis van het Nederlands de meet maar moeilijk halen. Velen van hen volgden een inburgeringsprogramma, met een basiscursus Nederlands. Een aantal volgt ook later nog lessen NT2. Maar daar leren ze eerder om zich in het dagelijkse leven te behelpen, met zinnen als "Dag mevrouw, is hier in de buurt een apotheek." Jammer genoeg komt die woordenschat niet met hun vakjargon overeen. "Geef me de stethoscoop eens door", "Vijf couverts voor tafel drie", "Wenst u een kleurspoeling en moet uw haar geföhnd"? Die zinnen heb je niet nodig als je naar de bakker of een filmvoorstelling gaat. Maar wil je zorgkundige, kelner of kapper worden, dan zijn ze wel cruciaal om je job tot een goed einde te brengen. Eva: "Het Nederlands dat je leert tijdens de NT2-les was destijds niet voldoende afgestemd op wat je in je vakopleiding nodig hebt."

EIF

Om een antwoord op dat taalprobleem te formuleren lanceerden we in 2009 een oproep voor de ontwikkeling van geïntegreerde taaltrajecten. We hebben de oproep tot 2014 herhaald. Verschillende Huizen van het Nederlands werkten een aanpak uit zodat de taalopleidingen in het volwassenonderwijs en de vakopleidingen beter op elkaar afgestemd zouden raken. Neem hiervoor een kijkje op http://www.klaretaalrendeert.be/adviseur_taalbeleid/

Eva Van Herck, adviseur taalbeleid, Huis van het Nederlands Antwerpen

Wij kandideerden samen met een aantal huizen van het Nederlands. Ik werd destijds speciaal voor het project aangeworven. Daarvoor gaf ik bij VDAB opleiding Nederlands aan anderstaligen die werk zochten en naar een vakopleiding moesten doorstromen. Ik coachte ook de lesgevers. Daar merkte je dat mensen niet zomaar Nederlands leren. Ze willen hier integreren, een job vinden en de juiste certificaten behalen. Daarom vond ik dit project zo belangrijk.

Opleidingsanalyse en taalprofiel

Hoe begin je eraan? Hoe stem je taal- en vakonderwijs op elkaar af? Met tientallen verschillende beroepsmogelijkheden, lijkt dat een onmogelijke job. Eva: "Je kunt niet voor elk beroep een apart traject uitwerken, ook omdat niet overal evenveel anderstaligen aanwezig zijn. Maar je kunt de opleidingen wel clusteren. Binnen de zorg heb je bijvoorbeeld een grote groep leerlingen die de taalsteun goed kunnen gebruiken. Dus ontwikkelen we een traject voor de zorg." Hoe die trajectontwikkeling concreet verloopt? "In het begin namen we zelf contact op met de vakopleidingen, om te checken of ze zich bewust waren van het probleem en of ze er iets aan wilden veranderen. Vandaag loopt het doorgaans omgekeerd en kloppen de opleidingen zelf bij ons aan. We vragen hen dan een ploeg van docenten te verzamelen waarmee we het cursusmateriaal kunnen bekijken en bespreken hoe de lessen vandaag verlopen. Die analyse kan ons tonen waar het schoentje precies knelt. Hoe is de opleiding gestructureerd? Wordt er al met een taalopleiding samengewerkt? Hoe wordt de taalbeheersing beoordeeld? Welke taalaspecten moet de leerling momenteel beheersen om in de opleiding te kunnen functioneren? Wat is de verwachting van de werkvloer? Op basis daarvan wordt een taalprofiel opgesteld waar de leerling aan zou moeten voldoen."

Voor -, neven- of paralleltraject

Parallel aan die analyse vindt een intake van de individuele cursisten plaats. Eva: "We checken wat ze vandaag al kunnen op het vlak van taal en waar ze nog tekortschieten. Afhankelijk van die analyse reiken we hen een voor- of neventraject Nederlands aan. Voor de kappersopleiding ontwikkelden we samen met leerkrachten NT2 een remediëeringsmodule. Daarin leren de leerlingen om de instructies van vakdocenten te begrijpen of om met klanten gesprekjes te voeren of materialen te benoemen. Het kan ook om individuele remediëring gaan, als er kleine zaken moeten worden bijgeschaafd. Een andere optie is begeleiding tijdens de vakopleiding zelf. Zo geeft een aantal centra voor deeltijds onderwijs in samenwerking met VDAB opleiding op de werkvloer met een taalcoach erbij."

Kanti Adikhari

Ik kom uit Nepal en arriveerde in 2003 in België. Ik volgde een cursus verkoop en ging nadien bij een supermarkt aan de slag. Maar ik wilde me verder bijscholen. Daarom schreef ik me in 2011-2012 in voor de cursus Bedrijfsbeheer bij het Centrum voor Volwassenonderwijs in Antwerpen. Aan die opleiding was een neventraject NT2 verbonden.

EIF

Waarom was dat neventraject nodig?

Kanti Adikhari

Veel van wat tijdens de les Bedrijfsbeheer werd besproken, begreep ik niet van de eerste keer. Tegelijk was er ook niet genoeg tijd om telkens extra vragen te stellen, omdat de leerkracht Bedrijfsbeheer haar les ook af moest krijgen. Daarom was het neventraject Nederlands zo belangrijk voor mij. In de cursus Bedrijfsbeheer werd bijvoorbeeld over doodpuntoomzet gesproken. Ik begreep niet wat dat betekende. In de Nederlandse les kreeg ik daarover meer uitleg. Nu weet ik dat doodpuntoomzet betekent dat de totale opbrengsten gelijk zijn aan de totale kosten. En dat de winst dus nul is.

Geen randactiviteit

De aandacht voor taal in beroepsonderwijs is volgens Eva geen 'randactiviteit'. "Je neemt het er als docent niet zomaar eventjes bij. Er komt veel meer bij kijken. Je gaat je cursus analyseren. Wordt de leerstof altijd ex-cathedra gedoceerd, werk je enkel met woord of ook met beeld, zijn er zaken die eenvoudiger kunnen worden verteld? Op basis van die analyse krijg je een zicht op de toegankelijkheid van je lesmateriaal en moet je je cursus gaan aanpassen." Zijn vakdocenten vandaag mee met dat verhaal? "Sommigen doen echt hun best: ze schrijven nieuwe woorden telkens op het bord, ze gebruiken hun woordenschat consequent, ze hebben ook geen schrik om tijd te 'verliezen' ten koste van hun vakkennis. Dat kan alleen als je je opleiding beschouwd als een vak- en taaltraject. Het vraagt dus om een echte mentaliteitsverandering."

Iedereen blij

Is het sop de kool wel waard? Vind je het als vakdocent de moeite om je cursus helemaal te herorganiseren? Zeker als je weinig anderstalige leerlingen hebt of de opleiding een groot verloop kent? Eva knikt overtuigd van wel. "Veel aanpassingen die je voor anderstaligen doet, komen ook je andere leerlingen ten goede. Minder schrijfwerk, duidelijke schema's, eenduidige communicatie: daarbij is iedereen gebaat. Zeker als je weet dat ook het Nederlandstalig publiek van een aantal vakopleidingen in de loop der jaren is geëvolueerd. Vroeger bestond hun publiek vaak uit mensen die de cursus volgden 'uit interesse' of om in bijberoep een zaak te kunnen starten. Vandaag gaat het vaak om laagtaalvaardige mensen of lagergeschoolden die op zoek zijn naar een job. Wie zijn cursussen eenvoudiger en compacter maakt, heeft meer tijd om bij inhoudelijke zaken stil te staan."

EIF

Heeft het neventraject geholpen om je diploma te halen?

Kanti Adikhari

De cursus heeft me enorm geholpen. Zonder cursus Nederlands had ik mijn diploma misschien ook wel gehaald, maar vast en zeker met minder punten. Ik heb enorm veel gehad aan de cursus. Bovendien krijg je het gevoel dat je er niet alleen voor staat. Het feit dat je in groep samen naar een doel toe werkt, maakt je opleiding een pak plezieriger. En die positieve ingesteldheid is ook heel wat waard.

Klik

Het project heeft niet enkel de vakopleidingen aangezet een 'klik' te maken. Ook bij de docenten NT2 werd en wordt wat in gang gezet. Eva: "Wanneer we een traject ontwikkelen zitten we met vak- en taaldocenten samen. Elk van hen trekt met nieuwe inzichten naar huis. De vakdocent weet bijvoorbeeld niet hoe hij zijn instructies best geeft. De taaldocent weet bijvoorbeeld niet hoe je een brushing bij de kapper geeft. Door samen de opleiding te doorlopen, leren de docenten van elkaar. Die uitwisseling bracht ook bij NT2 een mentaliteitswijziging op gang, om veel behoeftegerichter te denken en zich af te vragen waarom de cursist Nederlands wil leren.

All-in pakket

Als Eva vier jaar terugblijkt, naar 2009, dan werd er intussen al heel wat gerealiseerd. In Antwerpen behoren de geïntegreerde taaltrajecten vandaag tot het regulier taalbeleid. De stad maakte er de nodige middelen voor vrij. Het biedt Eva en haar collega's de kans om de werking verder uit te bouwen. Zij dromen ervan dat zowel vak- als taaldocenten het geïntegreerd vak-taaltraject op een dag als 'normaal' gaan beschouwen en dat idee ook naar hun leerlingen uitstralen. "Of je nu Nederlands spreekt, laagtaalvaardig of anderstalig bent. Als cursist zou je niet meer de indruk mogen hebben dat je een uitzondering bent. Je schrijf je in bij een vakopleiding en afhankelijk van je competenties krijg je een all-in pakket op maat. Zonder, met een beetje of veel extra aandacht voor taal. Een positieve en bemoeidigende boodschap voor elke cursist die een vak wil leren. Dat is voor ieders slaagkansen cruciaal."

Geïntegreerde taaltrajecten in beroepsopleidingen

- **Budget**
  - **EIF:** € 587 815,20
  - **Vlaanderen:** € 587 815,20
- **Scope:**
Ondersteuning van aanbieders van beroepsopleidingen om taaltrajecten 'op maat' aan te bieden om zo de slaagkansen van laagtaalvaardige nieuwkomers in hun opleiding te vergroten.
- **Promotoren:**
Vijf huizen van het Nederlands (Brussel, Stad Antwerpen, Provincie Antwerpen, Vlaams Brabant, Limburg)

Taal / geïntegreerde taaltrajecten / evaluatie Covaar-test / evaluatie sociaal tolken en vertalen / digitaal platform Nederlands leren

DE KUNST VAN EEN NEUTRALE TEST

Vlaanderen gebruikt sinds de jaren negentig de Covaar-test om de leersnelheid van een niet-Nederlandstalige te meten en hem of haar naar een juiste taalopleiding te oriënteren. Maar krijgt de test tijdens een intakegesprek niet te veel gewicht en is hij wel cultuurneutraal?

Karine Verschueren

De evaluatie van de Covaar-test is een onderzoek waar ik met een heel goede herinnering aan terugdenk. We hebben er met verschillende mensen in een hecht team aan gewerkt. De ontwikkeling van de test spoorde ons ook aan om creatief te zijn, testvragen te bedenken en dan te checken of ze werkten. We mogen ook fier zijn op het resultaat. De Vlaamse Covaar-test is momenteel één van de enige testen in het hele Nederlandse taalgebied die het leervermogen op die dynamische manier checkt.

Die twee vragen leefden sterk op het terrein. Ze zetten het Europees Integratiefonds (EIF) aan er een oproep rond te lanceren. Karine Verschueren (onderzoekseenheid Schoolpsychologie en Ontwikkelingspsychologie van Kind en Adolescent, faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen, KU Leuven) en haar team besloten erop in te tekenen.

Wat onderscheidt de Covaar-test van andere instrumenten om het talig leervermogen te testen?

Karine Verschueren: Het gros van die andere testen schotelt je een aantal vragen of oefeningen voor. Op basis van je antwoorden krijgt de onderzoeker een zicht op je cognitieve vaardigheden, zoals je redeneervermogen of je verworven talige kennis. Maar die testen vertellen weinig of niets over je manier of je snelheid van leren. Dat doet de Covaar-test, als enige in Vlaanderen, wel. Hij brengt het leervermogen op een dynamische manier in beeld. De test bestaat uit een oefenfase waarin de kandidaten een non-verbale uitleg krijgen over hoe de test zal verlopen. Die neemt minstens een halfuur in beslag. Pas daarna wordt de test afgenomen. De test toont in welke mate de student de uitleg uit de oefenfase heeft opgepikt en meegenomen.

De Huizen van het Nederlands, die de test bij hun intake gebruiken, vroegen zich af of de test iedereen wel even fair beoordeelde.

Karine Verschueren: Klopt. En dat was een terechte vraag. Was de aanpak wel even neutraal voor EU en niet-EU burgers? Voor geletterden en analfabeten? Speelde het land van herkomst zeker niet mee? We hadden die culturele vertekening al een stuk onderzocht bij de ontwikkeling van de test, maar nog niet alle mogelijke vormen ervan onder de loep genomen. Tot onze opluchting bleek de test cultuurneutraal.

We vonden weinig aanwijzingen voor een systematische vertekening van de testresultaten onder invloed van taal en cultuur. Of een persoon al Nederlands sprak of niet, uit Europa kwam of niet, lang of minder lang in ons land verbleef...had geen invloed op het testresultaat.

Doe zelf de test

1.

NADER : ?

PADER : PAD

NADAR

NAD

ER

PAD

2.

AKA : AK

EKE : ?

KA

KE

EK

AK

3.

?

4.

?

Een andere vraag ging over het belang van de test in de hele intakeprocedure. Hoe voorspellend is de Covaar-test voor het succes van een kandidaat in de opleiding Nederlands en hoe verhoudt hij zich tegenover andere intake-instrumenten?

Karine Verschueren: Voor een antwoord op die vraag deden we een onderzoek onder alle stakeholders - de Huizen van het Nederlands, onderwijsverstrekkers, cursisten, enzovoorts. Verder checkten we meer dan 15.000 testen op hun voorspellende waarde voor succes. Op basis daarvan besloten we dat de test een belangrijk hulpmiddel vormt, maar niet het enige oriëntatie-instrument mag zijn. Je dient bij doorverwijzing naar een taalopleiding bijvoorbeeld ook rekening te houden met aspecten zoals de alfabetiserings- en scholingsgraad van mensen, hun uitspraak, het doel waarmee ze cursus Nederlands willen volgen, enzovoorts. Verder bleek ook een betere communicatie tussen de verschillende actoren nodig om de verwijzing te versterken. De intake gebeurt door het Huis van het Nederlands. Nadien komen de cursisten bij onderwijscentra terecht. Die zouden consequent moeten terugkoppelen naar de Huizen, bijvoorbeeld als de cursist er niet op zijn plaats zit. Dat geldt ook omgekeerd. De intake zou hun proces- en besluitvormingsinfo met de leerkrachten kunnen delen, zodat zij een goed beeld van hun leerlingen hebben. Dat gebeurde ten tijde van het onderzoek nog te weinig.

Karine Verschueren

De Covaar-test brengt als enige test in Vlaanderen het leervermogen dynamisch in beeld

De test vormt een belangrijk hulpmiddel, maar niet het enige oriëntatie-instrument zijn

Doe zelf de test

5.

$+ \Delta O : + \text{ж} O$
 $L \Delta O : ?$

$+ \Delta O$ $L \Delta O$ $L \text{ж} O$ $+ \text{ж}$

6.

$\neq \cap : ? : \neq \cap \Delta \Delta$
 $? : \Delta \Delta : \neq \cap \Delta \Delta$

$\neq \Delta$ $\Delta \cap$ $\Delta \Delta$ $\neq \cap$
 $\neq \Delta$ $\Delta \cap$ $\Delta \Delta$ $\neq \cap$

Hoe konden de Huizen van het Nederlands concreet met uw onderzoek aan de slag?

Karine Verschueren: Zoals bij elk onderzoek presenteerden we aan het einde een rapport. Maar we ontwikkelden ook een concrete handleiding en een test- en oefenboekje voor de afnemers en een reservetest. Al die items bestaan ook digitaal. Materiaal genoeg dus, om mee aan de slag te gaan.

Evaluatie en aanpassing Covaar-test

- **Budget**
  - **EIF:** € 40 540,62
  - **Vlaanderen:** € 40 540,62
- **Scope:**

Evaluatie van de bestaande Covaar-test met aandacht voor taal- en cultuurneutraliteit en voor de rol van de test in de intakeprocedure.

Aanpassing van de test op basis van de evaluatie
- **Promotoren:**

KULeuven - Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen

Taal / geïntegreerde taaltrajecten / evaluatie Covaar-test / evaluatie sociaal tolken en vertalen / digitaal platform Nederlands leren

DRAGEN TOLKEN BIJ TOT INTEGRATIE?

Wie inburgert in Vlaanderen krijgt een basiscursus Nederlands. Maar in sommige hulp- en dienstverleningssituaties volstaat die basiskennis niet. Een reden voor de overheid om in sociaal tolken en vertalers te voorzien. Maar hoe en wanneer worden zij door verschillende maatschappelijke instellingen en overheidsdiensten ingezet? En, leiden ze tot meer of net minder integratie? Stef Slembrouck (hoogleraar, vakgroep Taalkunde UGent), zocht met zijn team naar een antwoord op die vraag.

Onderzoeker, UGent

Heeft u soms nog nood aan taalondersteuning via een tolk of vertaler?

"We onderzochten drie sectoren: de gezondheidszorg, de openbare besturen en het onderwijs. Naargelang hun missie en instellingen, gingen zij anders met sociaal vertalers en tolken aan de slag. Het OCMW, bijvoorbeeld, heeft als een van zijn doelstellingen om mensen te integreren. Taalkennis maakt daar een deel van uit. Dus zal het minder snel voor een tolk of vertaler opteren. Een ander verhaal is de medische sector. Die moet de patiënt vooral goed informeren en bevragen, in het kader van een juiste diagnose en behandeling. Beschikt de patiënt over voldoende taalkennis om een consultatie over een verkoudheid te volgen, dan is er geen probleem. Maar gaat het om een diagnose rond een hartfalen, dan wordt wel beroep op een tolk gedaan, zelfs bij iemand met een vrij behoorlijke kennis van het Nederlands. Algemeen kun je zeggen dat instellingen voor wie het taalgebruik een faciliterende functie heeft, sneller een tolk of vertaler zullen inschakelen dan plaatsen waar Nederlands leren vaak een expliciete doelstelling of voorwaarde is, zoals tewerkstelling en OCMW. Ook al verloopt de communicatie stroef, toch wordt daar – tenzij het echt niet anders kan – voor een gesprek in het Nederlands geopteerd. Omdat de organisatie wordt gezien als een plek om Nederlands te leren of het als haar missie ziet om dat leren te bevorderen. Het onderwijs bevindt zich in een tussenzone. Daar staat de ontwikkeling van het kind centraal. Dus is het belangrijk de ouders goed te informeren. Tijdens oudercontacten worden bijvoorbeeld vaak tolken ingezet. Maar bij al wat ik nu heb verteld, hoort een belangrijke kanttekening. In geen enkele sector bestaat een algemeen protocol om een gesprek te classificeren en in functie daarvan te kiezen voor de ene of de andere taalondersteuning. De besluitvorming van organisaties binnen de diverse sectoren kan dus nog sterk verschillen en lijkt soms af te hangen van toevalligheden."

Turkse vrouw, 30 jaar, Gent

Eigenlijk heb ik nog wel de nood als we naar de syndicaat gaan, maar de medewerkers daar die zeggen van ja, we doen daar geen beroep op en als je iemand kent, een vriend of zo, die mee kan komen dan moet je die meebrengen, maar die vragen geen tolken

Onderzoeker, UGent

En welke organisaties hebben wel met u gesproken via een tolk?

Turkse vrouw, 30 jaar, Gent

In .....(ziekenhuis) bijvoorbeeld, als ik bijvoorbeeld, de kinderen worden ziek, dan ga ik en daar zijn wel tolken aanwezig. Ehm maar ik heb 't op andere plaatsen niet meegemaakt. Als ik het dan zelf vraag wordt er altijd gezegd, wij kunnen dat niet doen en als u iemand kent dan kunt u iemand meebrengen.

Onderzoeker, UGent

En hier in de school?

Turkse vrouw, 30 jaar, Gent

Ja in de school ook. Met de school is er geen probleem. Er komt soms een tolk.

Worden tolken en vertalers dan arbitrair ingeschakeld?

Stef Slembrouck: Arbitrair zou ik het niet noemen. Sommige instellingen hebben een intern gestroomlijnd beleid, al blijven die dun bezaaid. Anderen vallen terug op een getrapt beslissingssysteem, nog anderen op traditie. Ook de regio speelt mee. In Gent worden bijvoorbeeld meer tolken ingezet dan in Vlaams-Brabant, met haar gevoelige taalpolitiek. Verder blijkt dat eens de horde van de eerste inschakeling is genomen, er makkelijker een beroep op professionele tolken en vertalers wordt gedaan. Een laatste belangrijk punt is de nabijheid van een bepaald communicatiemiddel of een taal. Waar mogelijk, opteren de meeste hulp- en dienstverleners altijd eerst voor rechtstreekse communicatie. Liefst in het Nederlands of anders in een contacttaal. Als die optie niet volstaat, wordt externe hulp ingeschakeld. Het kan gaan om een meertalige medewerker of een informele gelegenheidstolk. Een professionele tolk wordt vaak pas ingeschakeld als alle andere mogelijkheden ontbreken.

Er bestaat dus geen expliciete handleiding over wanneer je een tolk best inzet. Heeft dat ook een effect op de anderstalige?

Stef Slembrouck: Zeker. Het leidt tot een ongelijke behandeling van anderstalige cliënten en dus een groot gevoel van onzekerheid. Ter illustratie: binnen eenzelfde instelling wordt voor dezelfde cliënt bijvoorbeeld soms wel en soms geen tolk voorzien.

U deed op basis van uw onderzoek een aantal aanbevelingen.

Stef Slembrouck: De instellingen hebben nood aan een duidelijk protocol, een kader voor kwaliteitsvolle meertalige communicatie: wanneer doen ze waarom best een beroep op welk instrument? Doe je een beroep op vrienden, een lingua franca, een telefonische tolk, een tolk ter plaatse? Elk van die verschillende mogelijkheden is op een gegeven moment zinvol. Alleen moet je goed weten in welke omstandigheden je de ene of de andere strategie best gebruikt. En de anderstalige dient daar ook van op de hoogte te zijn. Ik geloof dat het mogelijk is om in samenwerking met instellingen een aantal expliciete richtlijnen te ontwikkelen. Door mee te lopen met een aantal goed gekozen, representatieve instellingen, te kijken wanneer er tolken worden ingezet, daarover na te denken en de praktijk waar

Onderzoeker, UGent

Hoe communiceert u met niet-Nederlandstalige cliënten?

Trajectbegeleider, VDAB, West-Vlaanderen

Als het via een tolk gaat kan je... Ja je hebt wel vertrouwen in dat ze dat juist vertalen maar hoe is het vertaald, eigenlijk uw eigen woorden hebben niet hetzelfde effect als via een ander, Ja... als da via iemand anders gaat

Onderzoeker, UGent

Communiceert u liever rechtstreeks?

Buurtsteward, stedelijke dienst, Gent

Als dat gaat wel, ma natuurlijk als 't Nederlands onvoldoende is, dan heeft het wel waarde om met een tolk te werken, want het moet natuurlijk ook wel duidelijk zijn.

nodig bij te sturen. Die aanpak creëert ook meer bewustzijn onder de medewerkers om de beschikbare vormen van taalondersteuning tegenover elkaar af te wegen. Op basis van die terreinervaring kunnen we als onderzoeker dan suggesties doen voor een goed onderbouwde en werkbare aanpak.

Dragen tolken bij tot integratie of worden ze volgens u beter door meer cursussen Nederlands vervangen?

Stef Slembrouck: Tijdens ons onderzoek kwamen we in organisaties die enkel in uitzonderlijke situaties afstappen van het Nederlands als voertaal. Anderen zetten vooral in op toegankelijkheid en bieden een sterk uitgebouwde meertalige dienstverlening aan. Dit impliceert niet dat het Nederlands een ondergeschikte rol krijgt, maar die organisaties opteren voor de meest aangewezen aanpak. Ze zijn er bovendien van overtuigd dat hun toegankelijkheid net hun positie versterkt om hun anderstalige cliënt te stimuleren om Nederlands te leren.

Alles hangt af van wat je onder integratie verstaat. Bedoel je louter Nederlandse taalbeheersing, dan zijn tolken geen goed instrument. Dan staat elke anderstalige communicatie trouwens in de weg. Maar gaat integratie over participatie, dan kan een tolk dat juist bevorderen, bijvoorbeeld omdat de informatie-uitwisseling optimaler verloopt. Je kan hier een belangrijke parallel trekken met het tolken voor dove mensen via de Vlaamse gebarentaal. Dankzij de invoering van een tolkenbemiddelingssysteem konden doven almaar meer participeren in de maatschappij.

Is het onderzoek voor u afgerond?

Stef Slembrouck: Absoluut niet. We zouden nog veel meer moeten kunnen bestuderen hoe het contact verloopt, door analyses van contacten tussen klanten en hulpverleners in de loop van het gesprek kun je immers bepaalde signalen opvangen die je doen besluiten om er bijvoorbeeld een tolk bij te halen. Momenteel hebben we nog veel te weinig weet van dat microniveau: welke signalen pikken hulpverleners wel of niet op tijdens het gesprek? En, wat doen ze ermee? Op dat vlak valt er nog een heel wat te exploreren.

Wat betekent 'integratie' voor u?

Hoe communiceert u met niet-Nederlandstalige cliënten?

Afghaanse vrouw, 29 jaar, West-Vlaanderen

Gewoon dat we zoals de rest kunnen zijn en zelf kunnen praten en zelf alles oplossen en ons aanpassen. ... Ja, werk en makkelijk [leven] vind ik zelf ook belangrijk. Zelf kunnen werken, zoals de mensen en gewoon een leven opbouwen.

Onderzoek naar de inzet en de effecten van sociaal tolken en vertalen

- **Budget**
  - **EIF:** € 56 233,89
  - **Vlaanderen:** € 56 233,89
- **Scope:**

Onderzoek naar de manier waarop Vlaamse dienstverlenende organisaties vandaag sociaal tolken en vertalen inzetten. Welke effecten hebben ze op de toegankelijkheid van de dienstverlening en op de integratie van de anderstalige?
- **Promotoren:**

Universiteit Gent, Vakgroep Taalkunde en Steunpunt Diversiteit en Leren.

Taal / geïntegreerde taaltrajecten / evaluatie Covaar-test / evaluatie sociaal tolken en vertalen / digitaal platform Nederlands leren

NEDERLANDS LEREN HOEFT NIET SAAI TE ZIJN

Hoe kun je zelf verder Nederlands leren na de cursus NT2? Moet dat steeds in een formele context of zijn er andere mogelijkheden? Binnenkort kunnen anderstaligen terecht op een digitaal platform voor oefeningen Nederlands in alle mogelijke vormen. Mariet Schiepers, onderzoekster verbonden aan het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) en projectleidster licht al een tipje van de sluier.

Mariet Schepers: Tot nog toe bestond er – zeker online – geen mogelijkheid om op een fijne en ontspannende manier Nederlands te oefenen in je vrije tijd. Daarom werken we nu met verschillende partners aan een site die vertrekt vanuit de actualiteit. Bedoeling is om mensen de kans te geven op een interessante en prikkelende manier Nederlands te leren. Op het platform vind je bijvoorbeeld filmpjes over recente gebeurtenissen in de wereld, maar ook up to date video's en artikels rond andere thema's zoals sociaal contact, werk en vrije tijd. Aan die prikkelende (actualiteits)input worden functionele, taakgerichte oefeningen gekoppeld die de link leggen naar wat de gebruikers moeten kunnen in het alledaagse leven. Op die manier willen we de gebruiker zin geven hun taalkennis te verbeteren.

Wie kan er op het platform terecht?

Mariet Schepers: We richten ons vooral op volwassen geïnteresseerden: zowel hoog- als laaggeschoolden, digitaal geletterden en digibeten. Die verscheidenheid in de doelgroep vormde voor ons, onderzoekers en ontwikkelaars, een grote uitdaging. We opteerden uiteindelijk voor een eenvoudige interface, die je niet overdondert met keuzemogelijkheden, maar waar je makkelijk je weg in vindt.

Wat vind je zoal op de site?

Mariet Schepers: Net als de vorm was ook de bepaling van de inhoud niet zo eenvoudig. Je moet met de gevoeligheden van je doelgroep rekening houden. Daarom stelden we – naast een professionele adviesgroep – ook twee zo divers mogelijke gebruikersgroepen samen. We peilden naar hun dromen en hun verwachtingen. Je merkt dat mensen soms afhaken op kleine details. Een foto van een man met een glas wijn, kan voor sommige gebruikers een reden zijn om een oefening niet te maken omdat alcohol in hun cultuur niet is toegelaten. Verder merken we ook dat praktische topics – zoals 'wonen in België' – goed aanslaan. Omdat mensen daar hands on informatie uit kunnen halen.

vrienden van het digitaal platform Nederlands leren

Hoe bieden jullie de ‘leerinhoud’ aan?

Mariet Schepers: Het materiaal wordt onder verschillende thema's gepresenteerd. Je kan kiezen voor oefeningen rond gezondheid, kinderen, consument, vrije tijd, de wereld... Onder elk thema vind je video's, teksten, audio- en spelmateriaal. Je kan ook zoeken op het soort materiaal, op het moeilijkheidsniveau van de taal en op het taalaspect dat je wil verbeteren. Wil je oefenen op lezen, schrijven, spreken? Op woordenschat of grammatica?

Een blik op de toekomst: waar staat het platform ‘best case’ over vijf jaar?

Mariet Schepers: Het is moeilijk om verder dan vijf jaar te kijken. De technologie is heel erg in beweging, maar met de keuze die we nu inhoudelijk en technisch maken, zouden we vijf jaar verder moeten geraken. Ik ben realistisch – in tijden van besparing – maar ik hoop dat we toch 1 voltijdse kracht kunnen inzetten om de site te onderhouden. Als alles goed gaat, wordt aan de site ook een Facebook gemeenschap verbonden, van waaruit we potentiële bezoekers kunnen stimuleren. Op termijn zullen we de gebruikers ook auditieve instrumenten aanreiken, om zich te oefenen op hun uitspraak. Maar als ik echt mag dromen, maken we een site die ook een gesloten deel bevat. Daar kunnen bezoekers hun eigen producten posten en feedback vragen aan Nederlandstalige vrijwilligers, gepensioneerde leerkrachten en graduatanten. Ideaal leidt dat tot succeservaringen van de gebruikers in hun leer- en integratieproces. Dat zou fantastisch zijn. Maar allereerst moet ons platform online en ‘droom’ ik vooral dat we snel voldoende gebruikersaantallen halen en dat die gebruikers succeservaringen kunnen opbouwen. Daarvoor is het cruciaal dat het platform constant met nieuwe, actuele items wordt gevoed. Enkel dan blijven de gebruikers je site bezoeken. Als wetenschapper hoop ik natuurlijk dat we het platform een tijdje kunnen blijven monitoren. Op basis daarvan kunnen we nieuwe inzichten krijgen over de manier waarop digitale applicaties helpen om een tweede taal te verwerven.

Mariet Schepers (onderzoekster, KU Leuven)
lanceert een oproep:

De werktitel van het digitaal platform Nederlands was NeLe en is nu NEDbox. Maar we zoeken nog een passende definitieve naam. Ideeën zijn altijd welkom!

Ontwikkeling van een digitaal platform Nederlands leren

- **Budget**
  - **EIF:** € 349 015,27
  - **Vlaanderen:** € 175 819,73
- **Scope:**
Ontwikkeling van een digitaal platform rond actualiteit, waar nieuwkomers op een ontspannen manier, buiten de schoolse context hun kennis van het Nederlands kunnen oefenen en verbeteren.
- **Promotoren:**
KU Leuven – Centrum Taal en Migratie

NeLe Nederlands Leren

Werk, Kinderen, Consument, Vrije tijd, Sociaal contact, Leven in België, Gezondheid, De wereld

NeLe Nederlands Leren

Registreer je nu! Inloggen

Een iPhone in je broekzak. Goed idee?

Avontuur op de bus

Hij komt, hij komt!

Goed het licht uit in jouw straat?

Help! Mijn kind is ziek.

Werkten tot 61 jaar?

Zomer in de herfst

De zingende tandarts

NeLe Nederlands Leren

Werk, Kinderen, Consument, Vrije tijd, Sociaal contact, Leven in België, Gezondheid, De wereld

Consument

Goed het licht uit in jouw straat?

Durf jij warmen te eten?

Een iPhone in je broekzak. Goed idee?

Durf jij wormen te eten?

Welke woorden kun je met het fragment associëren?

Sleep ze naar de juiste foto/naar de juiste kolom

wormen insecten gevaarlijk hamburgers frenkijk zek

Deze woorden passen bij het fragment.

Correctie

NeLe Nederlands Leren

Werk, Kinderen, Consument, Vrije tijd, Sociaal contact, Leven in België, Gezondheid, De wereld

Ice bucket challenge

Wat doen de mensen?

Klik op het juiste antwoord.

☐ Ze drinken koud water.

☒ Ze gieten een emmer koud water over hun hoofd.

☐ Ze zwemmen in koud water.

Goed!

Ga met de over de voor feedback

Volgende oefening

MIGRATIE EN INBURGERING VAN NIEUWKOMERS

ONDERZOEK NAAR HET FENOMEEN VAN HUWELIJSMIGRATIE

Niet elke huwelijksmigrant is een importbruid

EDUCATIEVE TOELEIDINGS- EN BEGELEIDINGSTRAJECTEN

De weg naar een opleiding kan lang zijn

MIGREREN NAAR VLAANDEREN

Wij verhuizen naar Vlaanderen. Quid?

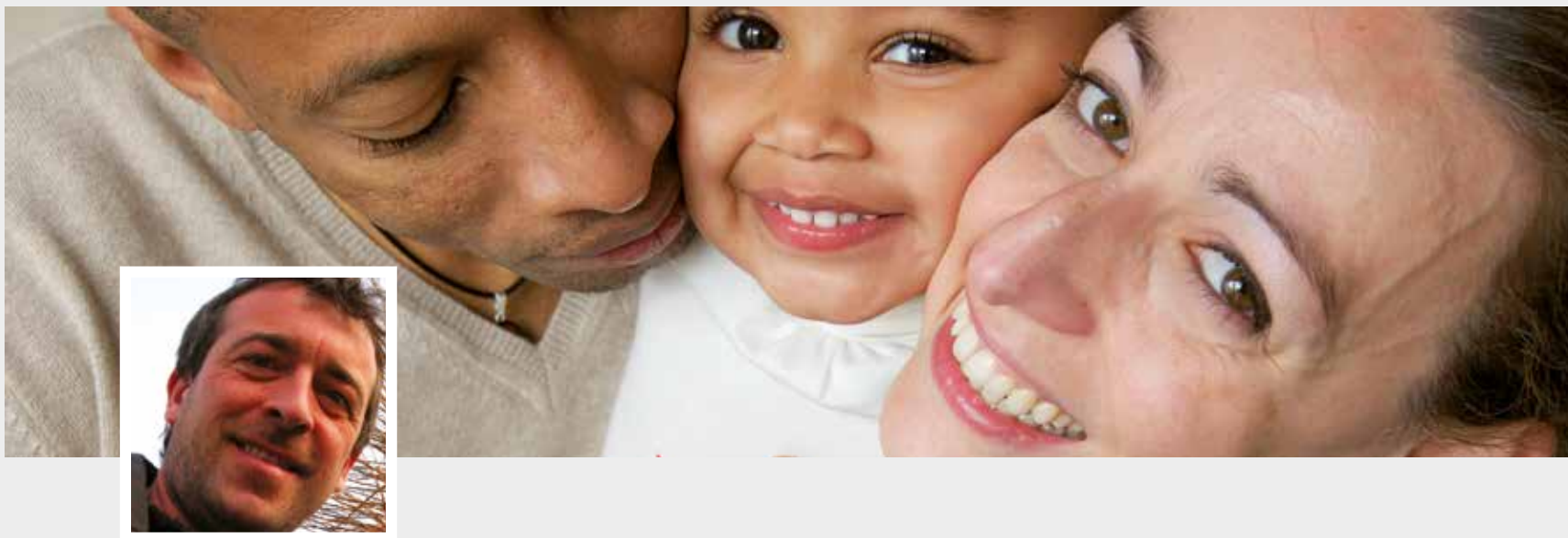

ONDERZOEK NAAR HET CIVIEL EFFECT VAN INBURGERING

Is het sop de kool wel waard?

inburgering / huwelijksmigratie / educatieve toeleiding en begeleiding / migreren naar Vlaanderen / civiel effect van inburgering

NIET ELKE HUWELIJKSMIGRANT IS EEN IMPORTBRUID

Over huwelijksmigratie doen veel verhalen de ronde. Maar wat is fictie en wat is realiteit? Hoe ziet de doorsnee migrerende partner eruit en waarom komt hij/zij naar België? John Lievens (UGent) en zijn collega's zochten het uit aan de hand van data uit het rijksregister.

Het huwelijk is een van de belangrijkste drijfveren voor buitenlanders om naar Vlaanderen emigreren. Maar daarmee weet je nog niets over de huwelijksreden: is de geëmigreerde partner een zogenaamde importbruid? Wordt hier getrouwd om de strengere regels elders te omzeilen? Heeft de Belgische partner roots in het herkomstland? Tot voor kort had Vlaanderen daar geen goed zicht op, ook niet op de grootte van de partnermigratie en de verschillende herkomstlanden. Allemaal redenen voor het Europees Integratiefonds (EIF) om een oproep te lanceren die de huwelijksmigratie naar Vlaanderen duidelijk in kaart kon brengen. John Lievens, Frank Caestecker en Bart Van de Putte van de UGent waren onderzoekers van dienst. John Lievens geeft graag wat toelichting. "Het belang van de studie Partnermigratie van derdelanders naar Brussel en Vlaanderen kan moeilijk worden overschat. We slaagden erin een methode te ontwikkelen om uit het rijksregister cijfers te halen om de verschillende partnerstromen in kaart te brengen. Daarmee zijn we een Europese pionier. In vele andere Europese landen is geen rijksregister ter beschikking en moeten gegevens afgeleid worden uit visadata. Dat hebben wij aanvankelijk ook geprobeerd, maar die data bleken een stuk minder betrouwbaar en volledig."

John Lievens, onderzoeker UGent deelt een slide show van zijn onderzoek

Partnermigratie van derdelanders naar Vlaanderen

Frank Caestecker
John Lievens
Bart Van de Putte

Partconferentie 4/10/2011

Onderzoeksopzet

- In kaart brengen van partnermigratie, op basis van specifieke code (IT202) in het Rijksregister (ingevoerd in 2008)
  - omvang, in totaal en naar nationaliteiten/regio's
  - kenmerken partnermigrant (*leeftijd, geslacht, nationaliteit*)
  - kenmerken resident (*leeftijd, geslacht, nationaliteit, generatie*)
  - kenmerken partnerschap (*leeftijdsverschil, plaats partnerschap, woonplaats, huwelijk/samenwoning*)
  - kenmerken migratiestroom, gekoppeld aan migratiecontext
- Output: eindrapport, nationaliteitenfiches en fact sheet
- Financiering
  - Europees IntegratieFonds
  - Vlaamse Overheid Integratiefonds

Brachten de data uit het rijksregister verrassingen aan het licht?

John Lievens: Ze leidden inderdaad tot een aantal nieuwe inzichten. Of ze konden bepaalde 'waarheden' nuanceren. Zo bleek de migratie uit de zogenaamde bruiddonorlanden – typevoorbeelden zijn de Filipijnen en Thailand – niet opvallend groter te zijn dan andere vormen van huwelijksmigratie. Ondanks de schrijnende verhalen over gedwongen huwelijken en importbruiden. Verder countert het onderzoek het gangbare idee dat huwelijksmigratie bijna uitsluitend plaatsvindt binnen de Turkse en Marokkaanse gemeenschap. Beide landen zijn samen goed voor 43,7 procent van het totaal aantal partnarmigraties. Meer dan de helft van de huwelijken vindt dus buiten die gemeenschappen plaats. Het gros van de immigrerende partners in Vlaanderen en Brussel komt uit Marokko, maar dan volgt Subsahara Afrika. Turkije staat pas op de derde plaats. Uit een vervolgonderzoek blijkt trouwens dat jongeren met Turkse en Marokkaanse ouders nog een grote voorkeur hebben voor een partner uit hun herkomstland. Maar de volgende generatie, hun kinderen dus, opteren eerder voor een partner uit de eigen etnische groep in België. Gaan we het rijtje van herkomstlanden verder af, dan wordt Turkije op de voet gevolgd door Latijns-Amerika en de Caraïben. We ontvangen 3,3% huwelijksmigranten uit rijke inkomenslanden. Die trend gaat trouwens in stijgende lijn. Maar dat zijn zaken waar de media minder van op de hoogte zijn.

Top 15 landen van herkomst (2008-30 juni 2011)

Nationaliteit van de partnarmigrant	Aantal partnarmigraties	% Vlaams gewest	% in Brussels gewest	% van land in algemeen totaal
Marokko	9885	41	59	32,9
Turkije	3246	73	27	10,8
(ex-)Sovjet-Unie	1349	74	26	4,5
Brazilië	1108	49	51	3,7
(ex-)Joegoslavië	970	61	39	3,2
Thailand	928	92	8	3,1
Tunesië	747	56	44	2,5
Algerije	690	37	63	2,3
India	608	68	32	2,0
Ghana	600	82	18	2,0
Filipijnen	562	91	9	1,9
China /Volksrep./	536	79	21	1,8
Congo (Dem. Rep.)	466	34	66	1,6
Nigeria (Fed.Rep.)	414	83	17	1,4
Verenigde Staten van Amerika	403	61	39	1,3
Totaal	30048	57	43	100

Bron: Rijksregister, Vlaams en Brussels Gewest

Partnarmigraties naar land van herkomst ingedeeld in clusters (2008-30 juni 2011)

Nationaliteit, in clusters, van de partnarmigrant	2008 - 30 juni 2011 %
Marokko	32,9
Subsahara Afrika (excl. Congo)	11,0
Turkije	10,8
Latijns-Amerika en de Caraïben	9,7
Midden-Oosten en Noord-Afrika (Excl. Marokko en Turkije)	8,5
Oost-Azië en de Pacific	5,9
Bruiddonorlanden	5,0
Ex-Sovjet-Unie	4,9
Oost-Europa (niet-EU)	4,8
Hogere inkomenslanden	3,3
West- en Centraal-Azië	1,6
Congo (Dem. Rep.)	1,6
Andere landen	0,1
N	30048

Bron: Rijksregister, Vlaams en Brussels Gewest

Speelt daar het fenomeen van de Europa-route? Europeanen die de strenge huwelijkswetgeving in hun eigen land ontduiken en hun heil in Vlaanderen zoeken?

John Lievens: Die 'beruchte route' bestaat inderdaad. Ze zorgt regelmatig voor verhitte discussies in het parlementair debat. Maar wij stellen vast dat ze minder omvangrijk is dan gedacht. Ze is goed voor maximaal 11% van de totale instroom. De route vormt vooral een uitweg voor Nederlandse burgers (67%) met buitenlandse roots die met een partner uit hun herkomstland willen huwen. Omdat Nederland haar regels rond gezinshereniging recent strenger maakte, wagen die jongeren bij ons hun kans. Tegelijk krijg je een vertekend beeld door die groep integraal als "misbruikers" te classificeren. Om te spreken van een mogelijke poging om de wet te omzeilen, zou je bijvoorbeeld moeten kijken naar de duur dat het koppel in België verblijft. Maar die vraag viel buiten de scope van ons onderzoek. Bovendien geeft het aan dat de recente verstrenging van de Vlaamse regels mogelijk voor een omweg naar Nederland kan zorgen om daar gebruik te maken van de soepeler regels die dan daar voorhanden zijn voor niet-Nederlandse EU-burgers.

Het onderzoek is afgerond. Nodigen deze bevindingen uit tot een vervolg?

John Lievens: Zeker. Voor ons vormt dit onderzoek een eerste aanzet om migratiestromen volledig in kaart te brengen en te analyseren. Maar we weten bijvoorbeeld nog heel weinig over het profiel van de migrerende mensen. Welke opleiding genoten ze? Hoe oud zijn ze? Wat doen ze professioneel? Wat is hun financiële situatie? Die zaken zouden we kunnen achterhalen door naast het Rijksregister een beroep te doen op andere databanken. Via de Kruispuntbank van Ondernemingen bijvoorbeeld kun je de link met de werksituatie leggen. Verder lijkt het interessant om de ontwikkelde methodologie te kunnen monitoren in de tijd, zodat je zicht op de geschiedenis van de huwelijksmigratie krijgt.

Heeft u graag aan dit onderzoek meegewerkt?

John Lievens: Hoewel beperkt van budget heeft het onderzoek relevante inzichten opgeleverd die een voedingsbodem zijn voor nieuwe onderzoeksactiviteiten. En daarvoor doet een onderzoeker het, ondanks de aanzienlijke administratieve overlast die een EIF-project met zich meebrengt.

Onderzoek naar het fenomeen huwelijksmigratie

- **Budget**
  - **EIF:** € 29 724,14
  - **Vlaanderen:** € 29 724,14
- **Scope:**
Ontwikkeling van een methodiek om partnarmigratie naar Vlaanderen en Brussel in kaart te brengen op basis van gegevens uit het Belgisch rijksregister.
- **Promotoren:**
Universiteit Gent, Vakgroep Sociologie

inburgering / huwelijksmigratie / educatieve toeleiding en begeleiding / migreren naar Vlaanderen / civiel effect van inburgering

DE WEG NAAR EEN OPLEIDING KAN LANG ZIJN

Dat het Vlaams hoger onderwijs staat voor kwaliteit, daar mogen we fier op zijn. Maar voor anderstaligen of mensen met een migratie-achtergrond blijken hogere studies verre van evident. Er spelen taal- en oriëntatieproblemen. Daarom ontwikkelden verschillende Consortia Volwassenenonderwijs, op vraag van het Europees Integratiefonds (EIF), gerichte toeleidings- en begeleidingstrajecten.

Het was haar allereerste job. Kelly Lebon was pas als maatschappelijk werker afgestudeerd, maar misschien was dat net een plus voor de functie waarop ze solliciteerde. Als jonge werkzoekende wist ze beter dan wie ook wat een hoger diploma kon betekenen in de zoektocht naar een baan. Het Consortium voor Volwassenenonderwijs West-Vlaanderen zocht iemand die mensen met taal- en oriëntatieproblemen naar een geschikte hogere opleiding wilde begeleiden. De job was Kelly op het lijf geschreven. Vandaag heeft Kelly drie jaar ervaring als begeleider van leerloopbanen. Haar baas Eddy Demeersman is trots op haar.

Grote nood

In het begin was er omzeggens niets. Eddy: "Hier in Kortrijk bestond wel een algemeen infopunt rond opleidingen. Maar het was absoluut niet gericht op buitenlanders of anderstaligen. Bovendien was die dienstverlening minimaal uitgebouwd. Dankzij de oproep van het EIF konden we ons aanbod ontwikkelen en ons op die specifieke doelgroepen concentreren." De weg naar een hogere opleiding bleek vooral voor jongvolwassenen een probleem. Eddy: "Het gros van onze klanten is tussen 25 en 35 jaar. We bereiken ook meer vrouwen dan mannen. Hun nationaliteit is zeer divers en verschilt van de plaats. In Roeselare vind je bijvoorbeeld veel mensen uit de vroegere Sovjetunie, in Kortrijk heb je dan weer meer een klassieke zuiderse mix." De klanten komen via verschillende wegen bij de begeleiding terecht. Eddy: "We hebben ons netwerk gaandeweg uitgebouwd. Vandaag weten zowel de inburgeringsdienst, als de huizen van het Nederlands, de OCMW's en de VDAB dat ze naar ons kunnen doorverwijzen. Het is verrassend hoeveel vragen we via die vier partners krijgen. We maken geen promotie en zit er altijd volk in onze Leerwinkel, wat wijst op een grote nood aan dit soort dienstverlening."

Getuigenissen

Meralda, Kosovo, 28 jaar

leert nu Nederlands, wil nadien starten met de bachelor-opleiding kleuteronderwijs

Ik heb een bachelor lager onderwijs uit Kosovo. Ik wil hier liever werken in een kleuterklas. Bij Leerwinkel krijg ik de informatie over de studiemogelijkheden voor kleuteronderwijs en over mijn rechten om te studeren. Ik ben tevreden en blij met de hulp en informatie. Voor iedereen die iets wil doen voor hun toekomst, maar niet de juiste manier weet, is het beste om contact te nemen met Leerwinkel.

Vishnu, Sri Lanka, 19 jaar

koos voor hoger beroepsonderwijs informatica en algemene vorming, gestart in september 2012

Ik wil informatica studeren maar ik wist niet waar ik het kon studeren. Ik zag een reclame van Leerwinkel. Ik ging naar daar. Ik kreeg veel informatie over mijn studies. Leerwinkel geeft echt goede informatie voor mensen die willen studeren, en het zijn heel vriendelijke mensen. Bedankt.

Zitdagen

Wat er precies gebeurt als een klant bij hen arriveert? Dan starten trajectbegeleidster Kelly en haar collega Frieke Alliet met een intake. "Ik doe gemiddeld 25 a 30 intakes per week. We zijn geen grootstad zoals Antwerpen of Gent, dus hou ik zitdagen zowel in Roeselare, Brugge en Oostende. De ene keer vinden die plaats in de Werkwinkel, de andere keer bij deSOM of in de bibliotheek." Tijdens dat gesprek traceren de begeleiders het exacte probleem. Op basis daarvan helpen Kelly en haar collega de kandidaten verder. Hoe stelt de kandidaat het financieel? Is het onderwijsaanbod te weinig gekend? Spreekt de klant voldoende Nederlands? Is er een probleem met de gelijkschakeling van diploma's? Elke klant doet ook een leervaardigheidstest. Wie een studie aanvat, moet niet enkel gemotiveerd zijn, maar ook kans hebben op succes. Het probleem hoeft dus niet enkel talig te zijn. Eddy knikt: "Ons voortraject bevat ook een module over 'leren leren'. Anderstaligen zijn vaak gewend aan een ander soort onderwijs. In bepaalde landen is het bijvoorbeeld de gewoonte om met zeer individuele opleidingstrajecten te werken, terwijl bij ons veel onderwijs in groep plaatsvindt. Daardoor kunnen de verwachtingen sterk verschillen. Via de module 'leren leren' kunnen toekomstige studenten aan onze aanpak wennen. Er wordt ook ingezoomd op onze opleidingsmogelijkheden. Iedereen wil omzeggens dokter worden, omdat de meesten zich daar makkelijk wat bij kunnen voorstellen. Maar we willen hen ook andere mogelijkheden tonen, om elke kandidaat uiteindelijk naar een realistische en goede keuze te begeleiden."

Anderstaligen zijn vaak gewend aan een ander soort onderwijs. Daardoor kunnen de verwachtingen sterk verschillen

Getuigenissen

Anna, Oekraïne, 25 jaar

leert nu Nederlands, wil nadien starten met een opleiding hotelmanagement of toerisme

Ik wil u graag bedanken voor Leerwinkel. Ik kom uit Oekraïne. Ik leer Nederlands. Later wil ik verder studeren maar ik vond geen informatie over de cursussen of noodzakelijke papieren. Nu weet ik hoe en waar ik de professie van mijn dromen kan behalen. Leerwinkel is echt nuttig voor mensen als ik.

Umaru Jogor, Sierra Leone, 20 jaar

gestart met tweedekansonderwijs kantoor in februari 2012

Ik ben nu de les in het tweedekansonderwijs aan het volgen en het gaat goed! Jullie hebben me goed geholpen en ik ben blij dat ik nu mijn les kan volgen. Ik bedank jullie voor jullie goed werk.

Opleidingscheques

Van een andere aard, maar ook cruciaal zijn de financiële en de thuissituatie. Wie zelf geen financiering heeft, moet terecht kunnen bij familie of vrienden. De trajectbegeleiders checken ook steeds of hun klant een beroep kan doen op steun van de VDAB of het OCMW. Kelly knikt: "Maar in dat laatste geval hangen we af van de goodwill van de dienst: vindt die de opleiding relevant of niet? Ik ken mensen die van de ene naar de andere stad zijn verhuisd, omdat ze hier geen en daar wel steun kregen om te studeren." Diezelfde willekeur tref je op het vlak van diploma-erkenning. Kelly: "Veel mensen hebben in hun thuisland gestudeerd, maar krijgen hun studies hier niet gevalideerd. Ze moeten ongelooflijk veel papieren invullen. Bovendien wordt er een flinke bijdrage gevraagd. Daardoor zijn veel hogeschoolen bijvoorbeeld als huishoudhulp aan de slag. Gewoon omdat ze de middelen niet hebben om hun diploma te laten erkennen. Zouden opleidingscheques hier geen mogelijkheid zijn?"

Verwarring

In heel het begeleidingsverhaal spelen de opleidingsverstrekkers een belangrijke rol, voor veel anderstaligen vormen zij het ultieme eindstadium. Jammer echter dat elke instelling zo haar eigen regels stelt, vinden Eddy en Kelly. "De onderwijsinstellingen bepalen voor een groot stuk zelf welk niveau van Nederlands voor hen volstaat en welk bewijs daarvoor nodig is. Ze doen dat grotendeels los van elkaar, wat het voor de anderstalige cursist heel verwarrend maakt." Leerwinkel laat haar 'leerlingen' pas gaan op het moment dat ze een eindopleiding starten. Kelly: "Nadien polsen we wel eens bij de opleidingsverstrekkers, hoe onze 'pupillen' het stellen. Maar rond die opvolging werken we niet structureel samen. Ook die vraag zien de opleiders soms als een inbreuk op hun autonomie, wat ik wel wat jammer vind."

EIF

Hoe zien jullie de werking rond educatieve toeleiding en begeleiding graag evolueren?

Kelly Lebon, trajectbegeleidster:

Ik hoop op de ontwikkeling van meer specifieke testen en leermodules. Mensen die bijvoorbeeld voor ingenieur of wiskundige gaan studeren, doen nu de reguliere competentietesten. Daarmee krijg je een globaal beeld, maar weet je nog niet veel over de vakspecifieke competenties. Het zou fantastisch zijn mochten we specifieke trajecten kunnen aanbieden voor mensen met dezelfde nood.

**Eddy Demeersseman, afgevaardigd bestuurder
Consortium Volwassenonderwijs XII Menes:**

Ik geloof sterk in de meerwaarde van een soort clb voor volwassenen, waar je alle informatie voor de toeleiding naar de juiste opleiding vindt. Het beheer van die instelling zou in handen moeten zijn van het trio onderwijs, werk en inburgering, onafhankelijk van de verschillende onderwijspartners. Dan kan ze – net als ons – aan haar klanten alle zinvolle info geven zonder iemand te moeten bevoordelen.

Gerichte testen en modules

Drie jaar na haar loopbaanstart is Kelly een ervaren trajectbegeleider. Het groen is er helemaal af en ze blikkt nu vooruit, met kennis van zaken. “Waar we graag over vijf of tien jaar zouden staan? Ik hoop op de ontwikkeling van meer specifieke testen en leermodules. Mensen die bijvoorbeeld voor ingenieur of wiskundige gaan studeren doen nu de reguliere competentietesten. Daarmee krijg je een globaal beeld, maar weet je nog niet veel over de vakspecifieke competenties. Hetzelfde geldt voor de leermodules. Het zou fantastisch zijn mochten we specifieke trajecten kunnen aanbieden voor mensen met dezelfde nood. Nu moet iedereen nog aansluiten bij het regulier aanbod.”

De opleidingsverstrekkers handelen grotendeels los van elkaar, wat het voor de anderstalige cursist heel verwarrend maakt

Getuigenissen

Amir, Egypte, 29 jaar

bezig met een EVK-procedure voor de master architectuur

Ik wil jullie graag bedanken voor de goede verwerking van mijn dossier. Het was niet makkelijk om met een diploma interieurarchitectuur van Egypte in België aan te komen, maar jullie hebben me wegwijs gemaakt in het onderwijssysteem hier en me alle mogelijkheden voorgesteld. Het was voor mij ook niet duidelijk hoe een goede portfolio er moet uitzien en daar hebben jullie mij uitstekend bij geholpen. Hartelijk bedankt voor de moeite en de goede zorgen!

clb voor volwassenen

Eddy gelooft sterk in de meerwaarde van een Vlaamse overkoepelende instelling met regionale contactpunten: “een soort clb voor volwassenen”, waar je alle informatie voor de toeleiding naar de juiste opleiding vindt. Het beheer van die instelling zou in handen moeten zijn van het trio onderwijs, werk en inburgering, onafhankelijk van de verschillende onderwijspartners. Dan kan ze – net als ons – aan haar klanten alle zinvolle info geven – rond kostprijs, inhoud en niveau van de opleiding – zonder iemand te moeten bevoordelen.” Bovendien lijkt het Eddy zinvol om het doelpubliek niet tot derdelanders te beperken, maar uit te breiden naar alle anderstaligen, migranten maar ook Vlaamse laaggeschoolden. Dat idee grijpt hij niet uit de lucht, maar is op eigen ervaring gebaseerd. “Het EIF hielp onze werking rond toeleiding financieel op de rails. Vandaag krijgen we bijvoorbeeld ook geld van de provincie West-Vlaanderen. Dat bood ons de kans een brede dienstverlening op te zetten waarmee we alle + 18 -jarigen die wensen bij te leren –ook Vlaamse laaggeschoolden en laagtaligen – verder kunnen helpen. Het EIF –project is dus een hefboom geweest om een ruimere werking te realiseren.”

Educatieve toeleidings- en begeleidingstrajecten voor derdelanders

- **Budget**
  - **EIF:** € 896 466,71
  - **Vlaanderen:** € 896 466,71
- **Scope:**

Organisatie van toeleidings- en begeleidingstrajecten om de slaagkansen van derdelanders in het hoger onderwijs te vergroten

Sensibilisering en ondersteuning van onderwijsinstellingen om derdelanders adequaat op te vangen.
- **Promotoren:**

6 Consortia voor Volwassenenonderwijs (Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen, Gent, Brussel, Antwerpen, Limburg)

inburgering / huwelijksmigratie / educatieve toeleiding en begeleiding / migreren naar Vlaanderen / civiel effect van inburgering

WIJ VERHUIZEN NAAR VLAANDEREN. QUID?

Kun je de integratie van nieuwkomers in Vlaanderen bevorderen door informatieverstrekking vóór hun vertrek? De Vlaamse overheid oordeelde van wel. Ze liet de Koning Boudewijnstichting en Uitgeverij Lannoo een starterskit voor familiemigranten ontwikkelen, die ze al in het land van herkomst zou verdelen. Maar helpt zo'n inburgeringspakket ook echt om sneller te integreren?

Wat?

“Een Bongobon”, denk je op het eerste zicht, als je het doosje in handen krijgt. Maar wie het doosje opent, ontdekt dat er wat anders in zit: een starterspakket voor familieleden die via gezinshereniging naar Vlaanderen willen migreren. Zij krijgen het doosje in eigen land op het moment dat ze hun visum ontvangen. Zo kunnen ze zich al voorbereiden op hun komst en zou de inburgering in Vlaanderen makkelijker moeten lopen. Het pakketje bevat drie onderdelen: een DVD met getuigenissen van migranten in Vlaanderen en een brochure met basisinfo over belangrijke topics in de Vlaamse samenleving. De geografische ligging van ons land, de migratieprocedure en het inburgeringsprogramma, onze manier van werken, ons schoolstelsel, onze waarden en normen: al die onderwerpen worden kort maar krachtig besproken. Verder is er een checklist met ‘Niet te vergeten documenten’, papieren die je nodig hebt om in Vlaanderen te komen wonen, te studeren, te werken. Tenslotte bevat het pakket ook een taalgidsje, een boekje in pocketformaat dat een basiswoordenschat bevat op het vlak van onderwijs, werken, wonen, enzovoorts. De gedrukte pakketten worden verspreid via de ambassades en consulaten in Marokko, Turkije en Rusland. Online vind je een versie in het Engels en het Nederlands.

<http://www.migreren.inburgering.be/nl/node/24>.

Heb je plannen om binnenkort naar Vlaanderen te verhuizen? In dit filmpje getuigen een aantal migranten die de stap reeds voor jou maakten, over het leven bij ons.

★ ...

 Vlaanderen

Kritiek

Het zal je maar overkomen. De hele starterskit is rond en op 9 mei 2012 overhandig je als Vlaams minister van Inburgering en Integratie een eerste pakket aan de Belgische consul in Marokko. Maar nog geen dag later is het hek al van de dam. "Starterspakket zet kwaad bloed", lees je in de kranten. De inhoud van het pakket zou betuttelend zijn en vol vooroordelen staan. Critici citeren met de brochure in de hand. "Iemand psychisch of lichamelijk pijn doen, ook uw partner of uw kinderen, is verboden", "Vlamingen houden van rust", "In Vlaanderen wonen de mensen in huizen en niet op straat." Die opmerkingen worden als kwetsend ervaren. Daarom wordt het starterspakket in 2014 door het HIVA geëvalueerd.

In de praktijk fungeert het pakket 'migreren naar Vlaanderen' blijkbaar niet zozeer als voorbereiding, maar eerder als een soort 'survivalgids' eens de migrant in Vlaanderen is gearriveerd

inburgeraar

Dag familie, ik stuur jullie straks een link naar een brochure. Die somt alle documenten op die je nodig hebt bij je verhuis naar hier. Ik som er hier even een aantal op:

- Visum en identiteitsdocumenten
- Bewijs van burgerlijke staat
- Geboorteakte

familielid in thuisland

Bedankt. Welke papieren heb ik nodig voor een diploma-erkenning?

inburgeraar

De volgende documenten zijn vaak belangrijk:

- Kopie van je nationaliteitsbewijs
- Kopie van je studiebewijzen, diploma's en diplomasupplementen
- Kopie van je masterproef, eindwerk of scriptie
- Het officiële studieprogramma met informatie over aantal cursussen en uren
- Informatie over je stages, aantal stage-uren, de stageopdrachten
- ...

Evaluatie

De conclusies van het HIVA-onderzoek zijn verdeeld. Het pakket 'migreren naar Vlaanderen' fungeert blijkbaar niet zozeer als voorbereiding, maar eerder als een soort 'survivalgids' eens de migrant in Vlaanderen is gearriveerd. Verder blijkt dat zeker laaggeschoolden en analfabeten meer uitleg nodig hebben bij de overhandiging van het pakket. Anders wordt het aan de kant geschoven en mist het zijn opzet. Inhoudelijk wordt de kit - zeker door laaggeschoolden - niet als paternalistisch of zelfs denigrerend ervaren. Nogal wat hogereschoolden stellen inderdaad een eenvoudig en simpel taalgebruik vast, maar ze ervaren dat niet als betuttelend of belerend. Ze snapten dat het pakket door iedereen moet worden begrepen, en dat het taalgebruik daarom aangepast moet zijn. Wel vragen ze om meer en meer specifieke informatie, bijvoorbeeld via doorverwijzing naar andere bronnen, websites en instellingen. Nogal wat mensen gaan ook aan de slag met het taalboekje, waardoor het nuttig kan zijn om enkele basislessen op de DVD op te nemen of een website te ontwikkelen waar je je Nederlands al wat kan oefenen in afwachting van de cursussen NT2. Tot slot lijkt het ook belangrijk om de informatie rond de inburgeringstrajecten in het pakket beter uit te werken, zodat de link met Maatschappelijke Oriëntatie (MO) en het aanbod van het onthaalbureau beter wordt gelegd.

familielid in thuisland

Dat is een hele lijst. Zijn er nog andere zaken?

inburgeraar

Het is moeilijk om je situatie op afstand te beoordelen. Maar volgens de brochure vind je via de algemene site www.inburgering.be meer concrete informatie

Inburgering in het land van herkomst: concept- en materiaalontwikkeling

- **Budget**
  - **EIF:** € 158 797,70
  - **Vlaanderen:** € 158 797,70
- **Scope:**

Vergelijking van systemen om derdelanders in hun thuisland voor te bereiden op hun migratie naar Europa en de ontwikkeling van een concept op maat van Vlaanderen.

Ontwikkeling van een basispakket 'Migreren naar Vlaanderen'.

- **Promotoren:** Koning Boudewijnstichting

inburgering / huwelijksmigratie / educatieve toeleiding en begeleiding / migreren naar Vlaanderen / civiel effect van inburgering

IS HET SOP DE KOOL WEL WAARD?

De overheid en de samenleving verwachten dat nieuwe burgers het nodige doen om zich bij ons zo snel mogelijk thuis te voelen. Het volgen van een inburgeringstraject vormt voor velen een eerste stap. Maar welk effect heeft die inspanning? Wordt ze door onze maatschappij gewaardeerd? Loont het voor inburgeraars de moeite om erin te investeren?

Een onderzoek naar het 'civiel effect' van inburgering, dat wilde het Europees Integratiefonds bestellen. Alleen bleken weinig wetenschappers de term 'civiel effect' te kennen. Johan Wets (onderzoeksleider aan het HIVA, onderzoeksgroep Armoede, Maatschappelijke Integratie en Migratie). "Toen we de oproep de eerste keer zagen, gingen we zowel bij binnen- als buitenlandse collega's te rade. Maar dat leverde weinig op. We vonden enkel wat uitleg over het 'civiel effect' in de context van een diploma rechten. Wie dat diploma heeft behaald, kan -en dat is het civiel effect- aan de balie aan de slag. Maar in het kader van inburgering werd het concept quasi nooit gebruikt."

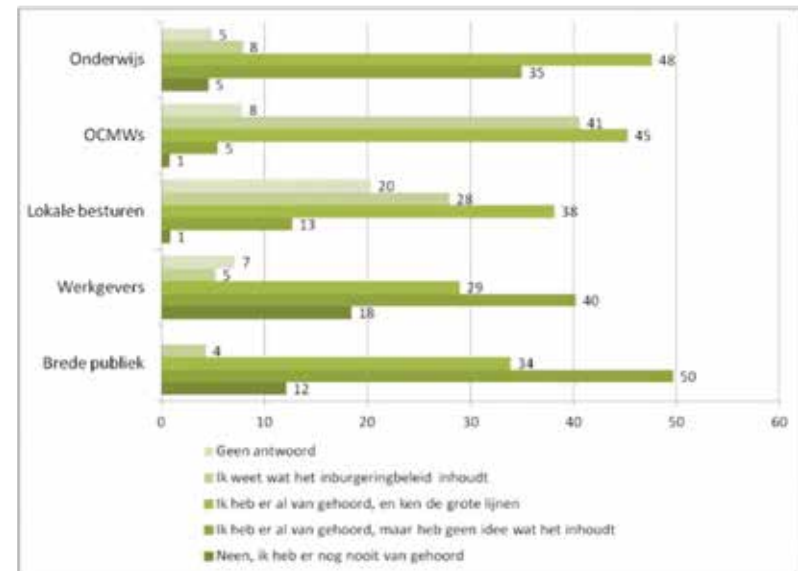
De term bleek niet enkel ongekend in de literatuur, maar ook op het terrein.

Johan Wets: Klopt. We bevroegen een aantal inburgeraars en vier grote groepen van actoren die met inburgering te maken krijgen. Maar zowel de nieuwkomers als de werkgevers, de lokale besturen, de OCMW's en de scholen hadden nog nooit van de term gehoord. Dat bemoeilijkt natuurlijk je onderzoek: hoe kun je polsen naar de waarde van een concept dat niemand in de sector kent?

Hoe kon u dan toch een onderzoek doen naar de maatschappelijke waardering van het inburgeringstraject?

Johan Wets: We namen het inburgeringsdecreet als uitgangspunt. Het decreet omschrijft inburgering als een interactief proces waarbij de overheid aan vreemdelingen een specifiek programma aanbiedt. Dat programma geeft hen de kans om zich hun nieuwe omgeving eigen te maken. Tegelijk moet het ertoe bijdragen dat ze als volwaardige burgers worden erkend door de samenleving. Het civiel effect verwijst dan naar de waardering die de maatschappij formeel toekent aan het volgen van het inburgeringsprogramma door de nieuweling.

Wil je nieuwkomers motiveren om een inburgeringstraject te starten en af te maken, dan is een brede maatschappelijke waardering cruciaal.

Johan Wets (onderzoeker HIVA), deelt een aantal resultaten van de bevraging over het civiel effect van inburgering onder diverse stakeholders.

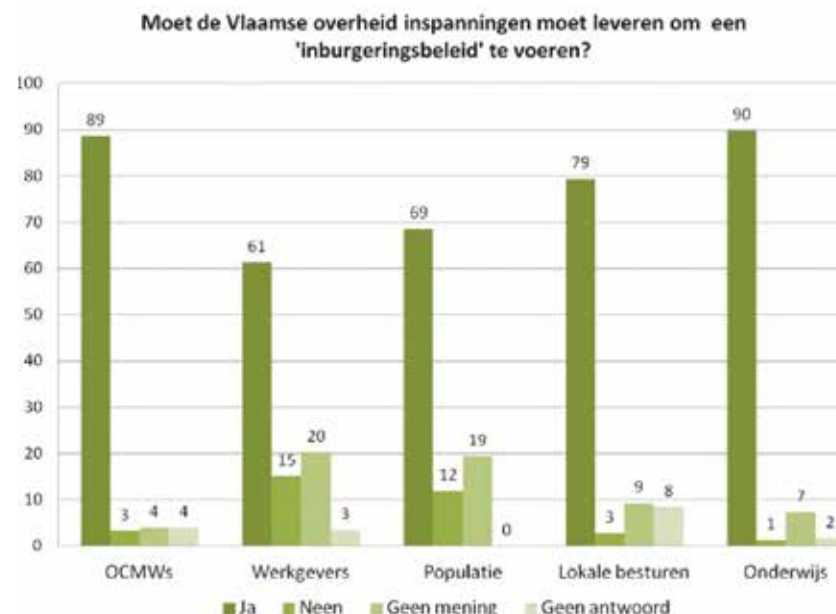
Wat waren uw belangrijkste conclusies? Wordt de moeite om in te burgeren formeel door onze samenleving geapprecieerd? Of kunnen er zaken beter?

Johan Wets: Een eerst opvallende conclusie luidt dat de bevroogden vinden dat de overheid onvoldoende over het inburgeringsbeleid communiceert. Terwijl ze daar wel degelijk inspanningen voor levert. Iedereen vindt inburgering een belangrijk thema, waarin de overheid een grote rol moet spelen. Maar weinig mensen kennen de acties die het beleid op dat vlak onderneemt. Een substantieel deel van de bredere bevolking (62%) maar ook van werkgevers (58%), onderwijsmensen (40%) en lokale overheden (14%) heeft nog nooit van een inburgeringsbeleid gehoord. Dan kun je het natuurlijk ook moeilijk waarderen. Tegelijk staan mensen wel open om aan het inburgeringsbeleid mee te werken.

Een tweede vaststelling is dat de inspanningen van inburgeraars nooit formeel worden gewaardeerd. Nergens zagen we dat je automatisch recht hebt op een aantal zaken dankzij je inburgeringsattest. Volgens sommigen zou dat bijvoorbeeld kunnen op het vlak van sociale huisvesting. Maar dergelijke maatregelen kunnen ook onbedoelde effecten hebben. Voordelen gekoppeld aan het attest kunnen positief uitdraaien voor bepaalde groepen inburgeraars, maar anderen verdringen. Een formeel civiel effect op de domeinen arbeidsmarkt, onderwijs, lokale besturen en sociaal wonen vonden we trouwens ook niet in het buitenland. Wel koppelen sommige landen een verblijfsvergunning aan de inburgeringsinspanning. Maar ook daarbij kun je je vragen stellen. Het strookt alvast niet met het idee dat maatschappelijke waardering mensen op een positieve manier moet stimuleren.

Daarom vond u het belangrijk om ook naar de sociale impact te kijken?

Johan Wets: Klopt. De sociale impact is de mate waarin het inburgeringsbeleid gevolgen heeft in de samenleving via een andere appreciatie dan de formele. Stel dat een werkgever het inburgeringsattest als een meerwaarde ziet om een kandidaat al dan niet aan te nemen, dan heeft het inburgeringsbeleid op dat moment duidelijk een sociaal effect. Als je nieuwkomers wil motiveren om een inburgeringstraject te starten en af te maken, dan is dat soort appreciatie - ingebed in de brede samenleving - cruciaal.

Johan Wets (onderzoeker HIVA), deelt een aantal resultaten van de bevrooging over het civiel effect van inburgering onder diverse stakeholders.

Hoe staat het vandaag met de sociale impact van het inburgeringsverhaal?

Johan Wets: Tijdens ons onderzoek stelden we bijvoorbeeld vast dat taalverwerving een belangrijke plaats inneemt in het inburgeringsbeleid en dat het ook door de maatschappij wordt gewaardeerd. Op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld, zal een werkgever eerder iemand rekruteren die het vakjargon spreekt. Op voorwaarde natuurlijk dat er voldoende aanbod is. Om te weten of de sociale impact de afgelopen twee jaar is geëvolueerd, zouden we een nieuw onderzoek moeten lanceren.

Hoe kan de sociale impact van het inburgeringsverhaal worden vergroot?

Johan Wets: Meer bekendheid van het inburgeringstraject zou tot meer waardering kunnen leiden voor de inspanningen van nieuwkomers. Blijft de vraag of je specifiek moet focussen op de inspanningen voor dat traject of de inspanningen globaal moet bekijken. Volgens onze bevrageden moet sociale impact *an sich* geen beleidsdoel zijn. Wel signaleren ze de nood aan meer maatwerk zodat de inburgeraar zich hier zo snel mogelijk thuis voelt en zijn plan kan trekken. Dat kan bijvoorbeeld door een betere validatie van zijn competenties, door meer mogelijkheid tot degelijke taalverwerving binnen een redelijke termijn... Sociale impact kan daar dan het gevolg van zijn.

Maar bovenal moet de appreciatie voor de inspanningen van de inburgeraar maatschappijbreed worden gedragen. *"Since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defenses of peace must be constructed"*, stelde de Amerikaanse schrijver Archibald Mac Leish. De waardering voor de moeite die nieuwkomers zich getroosten moet zich in de geesten van een bredere bevolking installeren. De overheid kan die beweging faciliteren, maar ze kan dat niet alleen. Het gaat om een mentale shift, een maatschappelijke bewustmaking. Die kan er enkel komen dankzij de inspanning van alle stakeholders, van middenveldgroepen, over onderwijs en overheid tot belangenorganisaties.

Onderzoek naar het civiel effect van inburgering

- **Budget**
  - **EIF:** € 68 590,11
  - **Vlaanderen:** € 68 590,11
- **Scope:**

Vergelijking van het civiel effect van inburgering tussen Vlaanderen en andere Europese landen.

Formulering van voorstellen om het civiel effect van inburgering in Vlaanderen te vergroten.
- **Promotoren:**

HIVA, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving

PARTICIPATIE AAN DE SAMENLEVING

INBURGERINGSCOACHES

- # Een druppel die niet snel verdamp
- # De perfecte match

CHANGEMAKERS

- # Participatie als geloof
- # Ik leerde mijn woorden omzetten in daden

participatie aan de samenleving / [inburgeringscoaches](#) / Changemakers

EEN DRUPPEL DIE NIET SNEL VERDAMPT

Een weekday in Antwerpen. Belgische regen. Maar die kan Sue Tack (Vormingplus regio Antwerpen) en Kathleen Hoefnagels (Tempera) weinig deren. Ze hebben elkaar al een tijdje niet gehoord, maar het lijkt wel gisteren – en het was zo fijn – hun samenwerking rond de inburgeringscoaches. .

Begeestering hangt samen met mensen én middelen.
Je kunt niet enkel rekenen op “de goede wil”.

Alles begon toen het Europees Integratiefonds (EIF) een oproep lanceerde om een systeem van 'inburgeringscoaches' op maat van Vlaanderen te creëren. Inburgeringscoaches autochtonen, maar evengoed ingeburgerde nieuwkomers die zich over nieuwkomers ontfermen. Tempera, het onderzoeksbureau van Kathleen, wilde graag op de oproep intekenen. Maar dat konden ze niet alleen. Kathleen: "Wij zijn specialist in onderzoek, maar we hadden een partner nodig voor het experimentele deel." Waarop Sue enthousiast repliceert: "Aangezien we al enkele jaren ervaring hadden met projecten rond inburgering, waren we meteen mee met het idee." De dames spraken ook het stedelijk onthaalbureau aan, als aanspreekpunt voor de inburgeraars. En dan waren ze klaar om aan de slag te gaan. Sue: "We hebben het hele traject samen afgelegd. Toen Kathleen voor haar onderzoek bijvoorbeeld naar Nederland trok – omdat daar ook inburgeringscoaches zijn – heeft ze me meteen mee gevraagd. Vanaf de experimentele fase waren de rollen omgekeerd, en troonden wij Kathleen naar hier en daar mee."

Eigen initiatief

Op basis van het onderzoek ontwikkelde Tempera elf spelregels om een werking van inburgeringscoaches lokaal te lanceren. Er werd ook een handboek met een leidraad gemaakt, met concrete tips, praktijkvoorbeelden en een plan van aanpak. Sue knikt: "Het boek vormde een aanzet die kon worden aangevuld met nieuwe ervaringen. Maar ik weet niet of het Kruispunt Migratie Integratie – dat de werking na de projectfase van ons overnam – daar al tijd voor heeft gehad." De praktijkvoorbeelden putten Sue en Kathleen uit twee piloten. Sue: "De oproep vroeg om een model te ontwikkelen. Volgens ons kon dat enkel door onze onderzoeksbevindingen uit te testen in de concrete praktijk. Alleen vroeg dat wel wat extra tijd. De oproep liep anderhalf jaar, maar we hebben er uiteindelijk twee jaar over gedaan."

Van Antwerpen tot Liedekerke

100 duo's in het grootstedelijke Antwerpen en 15 in het landelijke Liedekerke namen aan de twee piloten deel. Het concept van inburgeraar werd bewust heel breed gedefinieerd: iedereen die zichzelf een nieuwkomer voelde en zijn weg in de samenleving wilde zoeken. Het kon dus evengoed om een nieuw geariveerde asielzoeker gaan, als om een Turkse vrouw van de tweede generatie. Kathleen: "Het was fantastisch dat zoveel verschillende duo's met elkaar op stap gingen. De enen trokken naar het park, de andere gingen samen winkelen. Maar allemaal wilden ze elkaar beter leren kennen."

Kathleen Hoefnagels (Tempera) en Sue Tack (Vormingplus regio Antwerpen) delen de 11 spelregels van Samen Inburgeren

1. Een inburgeraar ontwikkelt een persoonlijke relatie met een Vlaming.
2. Zowel de inburgeraar als de Vlaming kiezen vrijwillig voor dit contact.
3. Het contact tussen de inburgeraar en de Vlaming verloopt doelgericht: de Vlaming helpt de nieuwkomer bij integratie in de Vlaamse samenleving.
4. Gedurende zes tot twaalf maanden coacht de Vlaming de nieuwkomer bij het inburgeren. Na die periode eindigt de relatie of evolueert ze naar een vriendschapsrelatie.
5. De inburgeraar en zijn coach ontmoeten elkaar tweewekelijks gedurende twee uur.
6. De duo's ontmoeten elkaar in een informele sfeer, waarin ze van elkaar leren. De inburgeraar leert inburgeren. De coach leert bij over een andere cultuur en over het inburgeringsproces.
7. De contacten verlopen in het Nederlands. Zo leert de nieuwkomer de taal beter beheersen, wat hem een belangrijke sleutel tot integratie in handen geeft.
8. Inburgeringscoaching vult de professionele begeleiding van nieuwkomers aan, maar vervangt ze niet.
9. Inburgeringscoaching wordt op lokaal niveau uitgewerkt, zodat de drempel tot participatie klein is.
10. Een bovenlokale coördinator helpt en inspireert lokale initiatiefnemers met materialen, tips en praktijkvoorbeelden.
11. Lokale initiatiefnemers behouden de vrijheid om het concept aan te passen op maat van de plaatselijke situatie en noden

Scenario's

Twee jaar, een onderzoek en twee piloten verder, konden de dames trots een omvattende leidraad voorleggen: theoretisch onderbouwd, geïnspireerd door goede voorbeelden wereldwijd, en onderworpen aan een kwaliteitstoets in de praktijk. Sue: "We ontwikkelden een model dat je aan je budget, je eigen engagement als coördinator en aan de lokale noden kan aanpassen, met minimale en maximale scenario's. Je kunt een intervisie bijvoorbeeld eerst apart met coaches en inburgeraars doen, of je brengt iedereen meteen samen. Maar wat je erin steekt en eruit haalt, staat steeds in verhouding tot elkaar."

Visverkoopster en schrijver

Dat vindt het duo wel wat jammer: het project wordt vandaag met reguliere middelen voortgezet. Zo'n veertigtal lokale verenigingen of overheden gingen met het handboek aan de slag. Maar de financiering is volgens hen te beperkt. Kathleen: "Het is alsof je een kindje hebt gebaard dat je moet loslaten terwijl het nog maar net op zijn beentjes staat. Je weet dat het een sprintertje kan worden, maar daarvoor heb je wel de juiste begeleiding en voldoende middelen nodig." Dat niet alle EIF-projecten nadien structureel worden ingebed, beseffen de dames maar al te goed. Alleen blijft de vraag of die inbedding veel zin heeft als je maar het allernieuwste kunt doen. Sue: "Het probleem is niet enkel het geld an sich, maar ook het engagement dat moet doorgegeven worden. Je kan je opzet en je instrumenten wel doorgeven, maar enthousiasme krijg je niet door alleen een handboek te lezen. Daarvoor zouden lokale coördinatoren elkaar moeten ontmoeten en van elkaar leren." Kathleen knikt: "Die begeesting hangt samen met mensen én middelen. Je kunt niet enkel rekenen op 'de goede wil'. Op termijn kunnen vrijwilligers je project misschien wel dragen, maar zeker in een aanvangsfase is dat niet haalbaar -tenzij ze er een halftijdse dagtaak van maken. In het begin moet je een nieuwe cultuur vestigen. Pas daarna kun je op routine werken en terugvallen op de ervaring en het enthousiasme van de pioniers." Tegelijk geloven de dames in vrijwillig engagement, eens het systeem van inburgeringscoaches is opgezet. Kathleen: "Ik vond het fascinerend om te zien hoeveel mensen zich als coach wilden engageren, uit alle lagen van de samenleving. Herinner je je nog die dame met haar zaak in verse vis? Of de acteur en de schrijver?" Sue knikt: "De kunst bestond erin om de juiste coach en de juiste inburgeraar samen te brengen. Stel dat ik enkel over mijn kinderen kan praten, dan heb ik aan een 40-jarige single niet zo veel te vertellen..."

EIF

De oproep is nu afgelopen. Het project leeft voort onder meer via de site www.sameninburgeren.be. Wat als er een nieuwe oproep zou komen? Hoe zou die er dan uit moeten zien?

Sue Tack, Vormingplus

De grote vraag is hoe je mensen kan begeistern en ervoor zorgen dat bestaande goede praktijken, verder worden ontwikkeld en opgevolgd. Er bestaan handboeken vol met succesvoorbeelden rond inburgering. We moeten het warm water dus niet opnieuw uitvinden. Wel moeten we bestaande projecten meer evalueren, zodat we weten wat er aan inspanning, middelen en competenties nodig is om een succesvolle voortgang te garanderen.

Kathleen Hoefnagels, Tempera

Na die evaluatie moet je inzetten op de verspreiding van het verhaal, zodat mensen het kunnen horen en geïnspireerd kunnen raken."

EIF

Zijn er vandaag te veel verschillende projecten? Moeten we inzetten op 1 inburgeringsconcept?

Spelregels

Klinkt het niet een beetje gek? Dat mensen om elkaar te ontmoeten een derde partij nodig hebben. Zijn de inburgeringscoaches echt noodzakelijk? Beide dames begrijpen de vraag, maar hebben ook hun antwoord klaar. Kathleen: "Veel mensen ontmoeten elkaar inderdaad ook spontaan, maar dat lukt niet voor iedereen. Net voor die mensen is er het idee van de inburgeringscoaches. Het brengt mensen samen. Ik vind de coaches maatschappelijk heel relevant, hun impact reikt verder dan inburgering alleen. Je krijgt de kans om iemand buiten je eigen netwerk te leren kennen, maar je wordt ook met je eigen spelregels geconfronteerd. Door die ontmoeting kun je ze eens in een ander perspectief te plaatsen. Dat biedt een enorme meerwaarde. Een voorbeeld: onze moeders kookten altijd traditioneel, niet omdat ze dat per se wilden, maar omdat ze enkel die keukens kenden. Vandaag koken we meer gevarieerd, omdat we intussen andere 'keukens' leerden kennen." Daarom werd het eindproduct van het project ook onder de naam 'Samen inburgeren' gelanceerd. Kathleen: "Met Inburgeringscoaches struikelden we zelf, maar ook vele anderen die met het concept kennismaakten, over het feit dat 'coaching' een leraar-leerling verhouding suggereert. Samen Inburgeren is een naam die wederzijdsheid suggereert: je leert van elkaar."

Druppel

Iemand leert iemand anders kennen, dat zijn twee op meer dan elf miljoen mensen. Zo gaat het natuurlijk wel tergend traag. Zijn de coaches dan geen druppel op een hete plaat? "Nee, want het is een druppel die absoluut niet snel verdampst", stelt Sue. "Net omdat je als duo zo persoonlijk kennismaakt." Kathleen knikt en vult aan. "Stel dat ik coach ben en dat aan mijn moeder vertel. Die kan aanvankelijk wat vreemd kijken. Maar naarmate ik mijn ervaringen met haar deel, verandert ook haar beeld op de wereld. En als zij dan een uitstapje met haar vriendinnen maakt, doet ze op haar beurt ons verhaal. De druppel heeft dus het potentieel om uit te deinen en de hele samenleving te verrijken."

Sue Tack, Vormingplus

Nee, want je zit binnen inburgering met verschillende noden, die andere oplossingen vragen. Tegelijk is het goed om te beseffen dat je een samenleving niet verandert door kleine afzonderlijke acties. Je moet de verschillende projecten op elkaar in laten haken en proberen daar langdurige, begeesterde processen van te maken, die samen een groter verhaal kunnen waarmaken.

Inburgeringscoaches: concept- en materiaalontwikkeling

- **Budget**
  - **EIF:** € 87 375,83
  - **Vlaanderen:** € 87 375,83
- **Scope:**

Op basis van voorbeelden in binnen- en buitenland onderzoeken hoe een systeem van inburgeringscoaches in de Vlaamse context kan worden opgezet.

Ontwikkeling van een draaiboek en materiaal voor lokale partners in Vlaanderen om een werking rond inburgeringscoaches op te zetten.

- **Promotoren:**

Vormingplus Antwerpen - Tempera

participatie aan de samenleving / [inburgeringscoaches](#) / Changemakers

DE PERFECTE MATCH

Donika Cana heet ze. En ze straalt als ze over haar ervaringen vertelt. “Ik wilde destijds naar België komen, ik zag geen toekomst in Kosovo. Dat ik me hier nu thuis voel, heb ik onder meer te danken aan Dorien, mijn inburgeringscoach.”

EIF

Hoe leerde je het project van de inburgeringscoaches kennen?

Van sommige mensen kun je wat leren. Geen faits-divers, zoals een exotisch recept of het haken van een trui. Maar ze leren je iets over het leven. Donika Cana is zo iemand. Al komt ze niet meteen overeen met het beeld dat je van zo'n levensmeester hebt. Met haar 26 lentes is ze te jong voor historische reflecties of ervaringen die decennia overspannen. "Ik ken de geschiedenis niet zo heel precies", verontschuldigt ze zich als we over haar thuisland, Kosovo, praten. Maar daar tegenover staat een enorme levenslust en kracht om voor haar dromen te gaan. Met niet meer dan die dromen en een paspoort kwam ze zes jaar geleden in België aan. "Ik zag geen toekomst in Kosovo, ik wilde hier komen studeren. Mijn ouders stemden in met mijn idee en lieten me richting België vertrekken."

Nederlands bijschaven

Na een trip van vijf dagen langs Griekenland, Italië en Frankrijk arriveerde Donika in Antwerpen. Daar vond ze onderdak bij een oom. De volgende dag troonde ze naar Brussel, naar de dienst Vreemdelingenzaken, om haar verblijfsvergunning in orde te maken. Tegelijk ging ze op zoek naar werk. "Ik had geluk, net als mijn zus - die een paar maand later volgde. We konden al snel als poetshulp aan de slag. Meer zat er niet in, zolang we onze vergunning niet officieel hadden. Wel kregen we zo een inkomen en konden we op zoek naar een eigen flat." Maar de twee meisjes waren niet van plan zich in die situatie te settelen. Ze wilden meer bereiken, ze wilden mensen leren kennen om ervaringen te delen en vlotter Nederlands te leren spreken. "In die tijd leek ik onvermoeibaar, ik leefde puur op adrenaline. We hadden ons schoonmaakwerk, maar we wilden verder. Daarom gingen we bijvoorbeeld regelmatig naar Atlas, het ontmoetingscentrum in Antwerpen dat heel wat activiteiten organiseert. Daar hoorden we voor de eerste keer over de inburgeringscoaches en het concept sprak ons wel aan. We zouden nieuwe mensen leren kennen en onze stad, Antwerpen, kunnen verkennen. Bovendien zouden die contacten ons stimuleren om nog beter Nederlands te spreken. In de les leer je immers schrijven en grammatica, maar op conversaties oefen je niet altijd even hard. Via de inburgeringscoaches kregen we die kans."

Dorien Ivens, inburgeringscoach

Toen dat project werd gelanceerd, zat ik net in een periode waarin mijn leven een beetje onhold leek te staan. Ik was door de crisis mijn job verloren en ik vond op dat moment maar moeilijk opnieuw werk. Bovendien werd ik geplaagd door een aantal hardnekkige blessures. Ik had dus wel wat tijd over en vond dat ik me dan evengoed kon inzetten voor een maatschappelijk project. Samen Inburgeren sprak me meteen aan. Ik ben taalkundige van opleiding, ben altijd geïnteresseerd geweest in andere culturen en bovendien had ik aan de universiteit al iets gelijkaardigs gedaan. Ik sprak toen af met een Engelstalige om om de beurt Engels en Nederlands te oefenen, zodat we allebei heel wat "praktijkervaring" konden opdoen. Het lag dus voor de hand dat het project Samen Inburgeren echt iets voor mij zou zijn.

EIF

Ben je blij dat je aan het project hebt deelgenomen?

Dorien Ivens, inburgeringscoach

Ik zou het zo opnieuw doen! Ik ben echt blij dat ik Donika heb leren kennen, en we hebben samen heel wat leuke dingen gedaan. Het zette me er ook toe aan om creatief te zijn en boeiende activiteiten te zoeken in en rond Antwerpen. Het was ook leerrijk om via het project in contact te komen met andere culturen. De ervaringen die ik heb opgedaan, komen me vandaag de dag nog altijd van pas in mijn werk. Ik werk namelijk voor een Indisch bedrijf in de diamantsector. Alleen al in ons bedrijf werken vijf verschillende nationaliteiten en worden er minstens evenveel talen gesproken. En verder was het leuk om te zien hoe de inburgeraars vorderden. Op de eerste samenkomst spraken sommigen van hen amper Nederlands, en als ik iedereen na drie maanden terug zag, dan bleek dat ze al heel wat vooruitgang hadden geboekt....

Reizen

“Met een vijftigtal”, schat Donika, “waren ze op de eerste infovergadering”. Vijftig kandidaat-inburgeraars die graag met een coach op stap wilden gaan. Die coach ontmoetten ze tijdens een volgende meeting, die als een soort van speed dating was opgezet. “We kregen vier thema’s voorgesteld - sport, film, reizen en dieren. Daaruit moesten we het thema kiezen dat ons het meeste interesseerde. Ik koos voor ‘reizen’: we vertelden aan onze teamgenoten waar we nog graag naartoe wilden en waar we allemaal al waren geweest.” Ook Dorien Ivens luisterde mee. De jongedames raakten aan de praat. “Het was de perfecte match”, glimlacht Donika. Toen ze aan het eind van de middag een partner moesten kiezen, koos Dorien voor Donika en Donika koos voor Dorien.

Glimlach

Vanaf toen spraken de meisjes minstens één keer om de twee weken af om samen iets te doen. “Kuieren op de kerstmarkt, een nachtje musea, een bezoek aan het Rubenshuis, de Cordoba-wandeling...”, Donika kan nog wel een tijdje voortgaan met haar opsomming. Ze roert met een lepeltje suiker door haar latte. “Als ik terugdenk aan al die momenten, moet ik altijd glimlachen. Dorien is meer dan een maatje om mee uit te gaan. Ze volgde me in mijn hele doen en laten: ze belde me op om te horen hoe het met me ging, ze stelde me voor aan haar vriend en haar familie, ze corrigeerde mijn Nederlands telkens opnieuw...vandaag zijn we echte, goede vriendinnen.”

Dorien Ivens, inburgeringscoach

... Donika sprak al redelijk Nederlands aan het begin van het project en nu, na zoveel jaar, spreekt ze het bijna perfect. Stiekem hoop ik dat ik daar ook mijn steentje aan heb bijgedragen.

EIF

Wat is je mooiste herinnering aan je ‘partnerschap’ met Donika?

Dorien Ivens, inburgeringscoach

We hebben ons goed geamuseerd en interessante uitstapen gemaakt, bijvoorbeeld naar het ModeMuseum of de Museumnacht. Maar het mooiste vind ik toch wel dat ze gewoon zo’n sympathieke vrouw is. En dat we elkaar nog altijd zien: af en toe spreken we af om bij te babbelen, en we komen elkaar ook regelmatig tegen omdat we in dezelfde buurt werken.

EIF

Zou je andere mensen aanraden ook inburgeringscoach te worden?

Familie

Dankzij Dorien leerde Donika Antwerpen en België kennen. Wat ze het meest aan ons land apprecieert? “Jullie hebben geleerd eerst voor jezelf te zorgen, terwijl mensen in Kosovo zich vooral om anderen bekommeren. Die reflex is niet altijd correct. Uiteindelijk moet je er zelf voor zorgen dat je gelukkig bent.” Of er dingen zijn die Vlamingen kunnen leren van Kosovaren? “De mensen zijn er ontzettend warm en familie is er enorm belangrijk. Zelfs nu ik ver van mijn ouders ben, zal ik hen nog elke dag bellen. Het geeft een gevoel van veiligheid dat ze dichtbij je en achter je staan. Het geeft mij de energie om uitdagingen aan te gaan.”

Dorien en ik werden echte, goede vriendinnen
Ooit engageer ik me ook als inburgeringscoach

Dorien Ivens, inburgeringscoach

Ik kan het zeker aanraden! Vlamingen en nieuwkomers leven echt nog te vaak naast elkaar. Het is interessant om mensen uit andere culturen te leren kennen en eens door hun ogen naar onze samenleving te kijken. Het is stimulerend om op die manier uit je comfortzone te komen.

EIF

Was het project zoals je het je had voorgesteld?
Zijn er verrassingen/zaken die je anders had verwacht?

Dorien Ivens, inburgeringscoach

Ik wist niet goed wat ik ervan moest verwachten maar ik vind dat Vormingplus dat goed heeft georganiseerd en opgevolgd. Wel heb ik gehoord van een paar andere coaches dat zij iets minder goeie ervaringen hadden. Blijkbaar was niet iedereen even goed gemotiveerd en daar stond ik toch van versteld.

Ik had ook verwacht dat ik Donika vaak zou moeten helpen met praktische beslommeringen, omdat dit ter sprake was gekomen tijdens de voorbereidende workshop van Vormingplus. Ik had me dus al volledig ingesteld op het oefenen van een gesprek met de dokter of het uitleggen van een belastingaangifte. Het verbaast me dat ze nooit zulke dingen heeft gevraagd, al had ik haar er natuurlijk met plezier mee geholpen.

Junior consultant

Twee jaar geleden is Donika getrouwd. Sinds november werkt ze als junior consultant bij een groot uitzendkantoor. Zo bouwt ze verder aan haar droom. "Ik sta graag met twee voetjes op de grond, ik heb geleerd om niet te gaan zweven. Tegelijk probeer ik zo hard ik kan om mijn dromen te realiseren." Professioneel wil ze graag ooit leiding geven, aan het hoofd staan van een team. Privé droomt ze van een gezellige thuis en natuurlijk...kinderen. "Ik ben een stuk rustiger dan destijds", zegt ze haast verontschuldigend. Maar die rust geeft haar de kans om tijd te maken voor wie belangrijk voor haar is, en om zich verder te ontplooien. "En de dag dat mijn Nederlands goed genoeg is en ik ben gelanceerd, engageer ik me graag zelf als inburgeringscoach."

EIF

Zijn de inburgeringscoaches een noodzakelijk project in het kader van integratie?

Dorien Ivens, inburgeringscoach

Ik vind dat dit project zeker noodzakelijk is voor de integratie. Integratie gaat tenslotte om meer dan alleen NT2 leren. Ik merk nog te vaak dat nieuwkomers uiteindelijk vooral contact hebben met andere nieuwkomers. Op die manier hoor je er natuurlijk nooit echt helemaal bij. Samen inburgeren kan dan de eerste stap zijn naar meer contact met Vlamingen. Als je echt gemotiveerd bent om Nederlands te leren en geïnteresseerd bent in onze taal, cultuur en samenleving, dan is dit project echt iets voor jou! Ikzelf blijf ook mensen aanzetten om zich aan te melden voor het project, toch als ik voel dat ze ervoor openstaan. Zo heb ik vorig jaar nog een Mexicaans meisje doorverwezen nadat ze klaagde dat ze geen enkele Vlaamse vriendin had.

participatie aan de samenleving / inburgeringscoaches / Changemakers

PARTICIPATIE ALS GELOOF

Parlement, gemeenteraad, oudercomité, sportraad... ze blinken zelden uit in diversiteit. Nochtans is onze samenleving erg kleurrijk geworden. De Changemakers streven ernaar om als etnisch-culturele minderheden zélf dingen in beweging te zetten en te wegen op het beleid.

“Waar moet ik beginnen?” vraagt Wouter Verstraete (Minderhedenforum). We zitten aan een tafeltje op café. Wouter werkt voor het Minderhedenforum en was coördinator van het project Changemakers. Dat formuleerde een antwoord op de vraag van het Europees Integratiefonds (EIF) om nieuwkomers een stem te geven op uiteenlopende domeinen in de samenleving: op school, in de vrije tijd, op het werk... “Als Minderhedenforum zijn we met die opdracht in verschillende regio’s aan de slag gegaan. Het resultaat was zeker geen universele blauwdruk die uitlegt hoe je maatschappelijke deelname en beleidsparticipatie van nieuwkomers beter kunt aanpakken. Wel bundelden we enkele tips voor lokale organisaties en overheden om in hun overleg meer diversiteit te creëren.”

Memorystick

Maar daarmee is alles rond een universele aanpak gezegd. Het Minderhedenforum zette de afgelopen drie jaar vooral zeer uiteenlopende acties op met verschillende partners en individuen. Wouter overhandigt me een memorystick waar onder meer een filmpje op staat, dat toont over welk soort activiteiten het gaat. Van journalistieke workshops tot een act op het Aalsters carnaval. In totaal namen zo’n 1200 verschillende mensen in groep of individueel aan een of meerdere activiteiten deel. Allemaal wilden ze verandering brengen in de huidige samenleving, de stem van nieuwkomers laten horen en iets in beweging te zetten.

Bloggers en liedjesschrijvers

Een uurtje later en een paar straten verder, ontmoet ik zelf een aantal Changemakers, tijdens hun slotfeest in Antwerpen. Lachende gezichten bij een hapje en een drankje, geanimeerde gesprekken tussen jong en oud, man en vrouw, buitenlander en Belg. Tijdens een kort, officieel moment heet Wouter iedereen welkom. “In onze activiteiten hebben we steeds geprobeerd om vijf elementen te combineren: we wilden ontmoeten en netwerken, motiveren en inspireren, informeren, inhoudelijk ingaan op beleidsthema’s en natuurlijk, actie ondernemen. We hebben met elke deelnemer bekeken wat hij of zij wilde veranderen en hoe we die verandering waarmaken. Voor sommigen hielp het erover te debatteren, anderen gingen liedjes componeren of startten een blog om hun visie te delen.”

Wouter Verstraete (Minderhedenforum) deelt tien tips voor meer diversiteit in overlegorganen.

- Bepaal waar je nieuwe leden zoekt
- Stel voorop wie je zoekt
- Kom naar buiten
- Zorg voor toegankelijkheid
- Maak er een duidelijke en gestructureerde meeting van
- Creëer kansen
- Maak het concreet
- Evalueer en stuur bij
- Waardeer de inzet

Iedereen changemaker

Simona Bartošová luistert naar Wouter zijn verhaal. Even later is het aan haar. Simona is lokaal medewerker van het Minderhedenforum in de stad Antwerpen en in de Kempen. Zij heeft zich in beide regio's als trekker over het project Changemakers ontfermd. "De oproep van het EIF richtte zich vooral op nieuwkomers, maar wij trokken het concept verder open. Een Changemaker kan iemand zijn die hier pas is gearriveerd, maar evengoed een persoon die al altijd in België heeft geleefd. Wat al die mensen gemeenschappelijk hebben, is dat ze iets willen veranderen in hun stad, in hun buurt, in hun school. Dat ze hun stem willen laten horen en meer betrokken willen worden." Sinds de start van Changemakers in 2012, hebben in Antwerpen en de Kempen meer dan 100 activiteiten plaatsgevonden. Mensen namen deel aan cultuur- en seniorenraden, aan ad hoc klankbordgroepen, aan het stedelijk wijkoverleg, aan de algemene vergadering van het jeugdwerk.

Geen modewoord

Maar evengoed startten de Changemakers een vereniging of sloten ze nieuwe partnerschappen. Simona: "We sloegen de handen in elkaar met federaties van etnisch-culturele minderheden, met de regionale Vormingpluscentra, verenigingen, actiegroepen, middenveldorganisaties, stadsdiensten, enzovoorts. Zij gebruikten inspraak en participatie niet als een modewoord, maar als een realiteit waarin ze geloofden." Simona houdt even halt en haar publiek applaudisseert. Dan richt ze zich expliciet tot de Changemakers. "We wilden met onze acties een steen verleggen. Ik geloof alvast dat we daarin zijn geslaagd. Jullie enthousiasme heeft mij, als lokale medewerker, in ieder geval geïnspireerd en gemotiveerd om in participatie te blijven investeren." Weer applaus.

Woozlanders, Changemakers uit het Waasland delen hun clip en een deel van hun liedjestekst.

Hallo, wij zijn een groepje jongeren uit Lokeren, Zele en Sint-Niklaas. We verenigden ons in het kader van het Changemakerproject onder de naam 'Woozlanders'. Onder artistieke begeleiding van muzikanten/theatermakers uit het Gentse namen we een rapclip op. We geven je als teaser al een deel van de tekst mee. Het volledige resultaat vind je hier <http://youtu.be/nFzJGdxV5fk>.

Ik kom de scene binnen net als zwarte piet
Langs de voordeur. Een primeur!
Een conducteur zonder humeur
Een souffleur die zich niet begeeft onder de gordijnen
met de joystick in de hand
Om die game te verfijnen
Ik zal nooit verdwijnen
want ik denk, dus ik ben
dus ik blijf met the mic in my hand
Met the clan on the stage for the fans, for Woozland
De multiculturele band of brothers aan de top van de ladder

Oscar

Simona glimlacht en kondigt de uitreiking van de Oscar-attesten aan. Op basis van de taken die de Changemakers tijdens de verschillende activiteiten opnamen, werd samen met de regionale begeleiders een competentieprofiel gemaakt. Dat omschrijft vier specifieke competenties: belangenbehartiging, het stimuleren van verandering, netwerking en samenwerking. Het Oscarattest gaat uit van SOCIUS en wordt erkend door de Vlaamse overheid. Simona hoopt van harte dat het de Changemakers kan helpen in hun zoektocht naar een baan of naar vrijwilligerswerk. Ze sluit af met een teaser: dat het Minderhedenforum nadenkt over een vervolgtraject. Daarover vertelt ze later op de avond meer. "Het verhaal van Changemakers loopt gewoon voort, ook al is het EIF-project afgerond. Heel wat deelnemers, ook partnerorganisaties, kregen een kwaliteitsinjectie waar ze nu zelf verder mee kunnen. Het Minderhedenforum blijft sowieso met hen in contact. We merken trouwens ook dat verschillende groepen Changemakers op eigen initiatief lokaal willen blijven samenkomen om ervaringen uit te wisselen. Zelf willen we via het online platform van Changemakers.be, zowel de huidige als toekomstige Changemakers blijven inspireren!"

Want hier in 't Waasland, Waasland!
Zijn we dan met teveel?
Zijn we dan met teveel?
Zijn we dan met teveel?
Zijn we dan met teveel?
Hier in ' Waasland, Waasland!
Trekken we aan 'tzelfde zeel
trekken we aan 'tzelfde zeel
trekken we aan 'tzelfde zeel

Changemakers

- **Budget**
  - **EIF:** € 1 710 578,64
  - **Vlaanderen:** € 782 014,50
- **Scope:**

Verhogen van de beleidsparticipatie van derdelanders.

Groeps- en individuele trajecten met derdelanders en acties rond toegankelijkheid van advies-, overleg- en beslissingsorganen in 5 Vlaamse provincies.

- **Promotoren:**

Forum voor Etnisch-Culturele Minderheden vzw

participatie aan de samenleving / inburgeringscoaches / Changemakers

IK LEERDE MIJN WOORDEN OMZETTEN IN DADEN

De Chinese Mei Lan Hsiao nam deel aan het project Changemakers. “Ik voel me een klein, positief zaadje dat door Changemakers de kans kreeg om te groeien en dat nu andere zaadjes kan helpen besproeien.”

Mei Lan Hsiao komt uit Taiwan en volgde haar toenmalige, Belgische man in 1991 naar ons land. In datzelfde jaar begon ze te werken als zelfstandig management trainer. "Als trainer gaf ik opleidingen in het Engels, rond crosscultureel onderhandelen en leiderschap voor internationale managementorganisaties. Toch stelde ik voor aan mijn man om een cursus Nederlands te volgen. Maar hij vond dat niet nodig."

Waar kom je vandaan?

Door huwelijksproblemen werd Mei Lan in 2002 ontslagen uit haar eigen bedrijf, dat ze samen met haar ex-man had opgericht. Het was een moeilijke periode, waarin ze op zoek moest naar een nieuw evenwicht. "Ik had geen lokaal netwerk en geen geld om een zaak te starten en bovendien sprak ik niet goed Nederlands. Tegelijk moest ik ook tijd maken voor mijn gezin. Dat was geen gemakkelijke combinatie." Maar Mei Lan bleef niet bij de pakken zitten. "Ik ontdekte dat om echt te integreren, ik niet enkel Nederlands moest leren. Ik moest ook beter weten wie ik zelf was. Waar kwam ik vandaan? Wat waren mijn waarden? Wat had ik te bieden zonder mijn eigen identiteit te verliezen? Hoe kon ik mijn verleden en mijn heden tot een waardevolle hefboom combineren?"

Mei Lan was gepassioneerd door de cultuur van de Chinese thee. "Elke thee heeft haar eigen verhaal en ik wilde die kennis graag delen met anderen."

Ideeën structureren

In 2012 hoorde Mei Lan van het project Changemakers via haar leerkracht Nederlands. "Ik zag het als een kans om mijn taalkennis bij te schaven, maar uiteindelijk haalde ik meer uit mijn deelname. Ze gaf ook mijn theeproject een boost. Daar was ik tot dan toe enkel in mijn vrije tijd mee bezig geweest. Via Changemakers kwam ik in contact met de Actieve Interculturele Federatie (AIF+). Zij hielpen me mijn ideeën te structureren en met partners –bijvoorbeeld de stad Antwerpen– samen te werken. In 2013 startte ik de Belgian Chinese Tea Culture Association op, een officiële structuur om de Chinese theecultuur te promoten. Vandaag zijn we een professionele organisatie die Belgen laat kennismaken met de Chinese theecultuur in al zijn vormen."

<https://www.youtube.com/watch?v=Dc5gxBqF4wg>

Wouter Verstraete, Minderhedenforum, deelt verschillende Youtube-filmpjes waarin Changemakers aan het woord komen.

Hoe gaat het?

Mei Lan werkt intussen ook samen met andere Chinese verenigingen, onder meer in Gent (Nihao Gent) en Leuven (Nihao Leuven). "Wij vertegenwoordigen Nihao Antwerpen." De verschillende verenigingen werden formeel gegroepeerd in Nihao Belgium, wat letterlijk 'Hoe gaat het, België?' betekent. Nihao is een vrijwilligersnetwerk dat de communicatie tussen de Belgische en de Chinese cultuur wil bevorderen. "We delen kennis en steunen elkaar waar het kan. We organiseren uiteenlopende activiteiten, sommige samen, andere apart. Die gaan over cultuur, geschiedenis, filosofie, of taal. Ze nemen de vorm aan van lezingen, fototentoonstellingen, workshops, gezelschapsspelletjes, film- of zangavonden. We organiseren ook gespreksmomenten waar deelnemers Nederlands en Chinees kunnen spreken, om de taalkennis van zowel Chinezen als Belgen te verbeteren."

Twee werelden

Hoe haal je het beste uit de twee werelden en hoe breng je dat samen? Changemakers hielp Mei Lan bij het antwoord op die vraag. "Ik leerde dat ik fier mocht zijn op mijn eigen cultuur. Tegelijk leerde ik de Belgische cultuur kennen door met verschillende organisaties samen te werken. Daardoor groeide mijn zelfvertrouwen. Changemakers leerde me ook om mijn woorden om te zetten in daden. Het heeft ervoor gezorgd dat ik vandaag, op mijn 59, graag en gelukkig in het leven sta."

Ik verwacht niet dat mensen veranderen voor mij, maar dat we samen van elkaar kunnen leren

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/Gezienoptv/1.1898823>

Changemakers solliciteren naar werk bij de stad Aalst via een ludieke actie op Aalst Carnaval.

Opdracht

Mei Lan beheerst het Nederlands vandaag nog niet volledig, maar ze koestert een enorme vastberadenheid om te integreren. "Als een Changemaker verwacht ik niet dat mensen veranderen voor mij, maar dat we samen kunnen leren van elkaar en genieten van vrede, harmonie en welvaart. Ik vind het jammer dat het programma gedaan is, maar voor mij begint de reis nu eigenlijk pas. Changemakers reikte me de hand, gaf me instrumenten om mee aan de slag te gaan. Om me hier beter te voelen, te in- en niet te outegreren. Ik ben hier als Chinese gearriveerd. Het is mijn opdracht om de Chinese en de Belgische cultuur beide in mijn leven op te nemen en om die boodschap aan anderen door te geven. Dat doe ik bijvoorbeeld via Nihau Belgium. Ik ben intussen ook bestuurslid van AIF+. Ik hoop dat ik andere nieuwkomers via die kanalen kan inspireren en helpen. Ik voel me momenteel een klein, positief zaadje dat door Changemakers de kans kreeg om te groeien en dat nu andere zaadjes kan helpen besproeien."

MINDERJARIGE DERDELANDERS

DEELNAME AAN DE VRIJE TIJD
Integratie is een zaak van iedereen

ACTIE-ONDERZOEK 16-18-JARIGE NIEUWKOMERS
Sterker in de maatschappij dankzij vrije tijd

CULTURGEVOELIGE JEUGDHULP
Beschouw cultuur niet als een hindernis

minderjarige derdelanders / deelname aan de vrije tijd / actieonderzoek 16-18-jarige nieuwkomers / cultuurgevoelige jeugdhulp

INTEGRATIE IS EEN ZAAK VAN IEDEREEN

Integratie is geen exclusieve zaak van grootsteden. Overal in Vlaanderen zie je nieuwkomers arriveren. In Turnhout nam hun aantal de laatste jaren sterk toe. De stad wilde dat ze zich zo snel mogelijk thuis zouden voelen. Vooral de jongeren verdienen voldoende aandacht. Daarom startte Turnhout tijdens de paas- en zomervakantie met het project Taal in het Park.

Het begon met de naakte cijfers. Met de vaststelling dat Turnhout binnen het decennium drie, vier, ja zelfs vijf keer meer vreemdelingen telde dan voordien. En dat de verarming van de bevolking in dezelfde periode opmerkelijk steeg aan eenzelfde ritme. Daarbij kwam het capaciteitsprobleem van de OKAN-klassen (Onthaal-Klas Anderstalige Nieuwkomers), die ook leerlingen uit andere regio's moesten opvangen. Ten slotte was er de vraag van het onderwijs om anderstalige jongeren ook na school te helpen integreren. Een hele boterham, waardoor Peter Anaf en zijn team er niet lang aan twijfelden om in te tekenen op de oproep rond minderjarige nieuwkomers en vrije tijd.

Taal in het Park

We zitten in een vergaderzaaltje op de dienst Gelijke Kansen van Turnhout, met Peter Anaf (diensthoofd) en Sofie van Hest (onderwijsconsulent). Zij trokken de afgelopen drie jaar Taal in het Park, een project met taal en vrijetijdsactiviteiten voor jonge nieuwkomers tijdens de paas- en zomervakantie. "We richten ons op kinderen en jongeren tussen 2,5 en 18 die niet langer dan een halfjaar in België zijn", vertelt Sofie. "Een hele uitdaging, zeker omdat vrije tijd in die korte periode na aankomst niet meteen als een prioriteit wordt gezien. Gelukkig vormen de Turnhoutse scholen een dankbaar kanaal om de kinderen en vooral de ouders te overhalen. Voor de paaseditie verloopt de rekrutering via hen. We halen dan een response rate van ongeveer 90 procent. Voor de week aan het einde van de zomer rekruteren we via de scholen, maar gaan we ook zelf nog op huisbezoek om de jongeren uit te nodigen. Zo'n 70 procent van hen gaat erop in."

Peter Anaf (hoofd dienst Gelijke kansen, Turnhout)

"Om kinderen te integreren moet je zowel het kind als de toeleider en de samenleving motiveren. Vooral aan die laatste twee is er nog werk."

Fantastische leerkrachten

Hoe zo'n parkweek precies verloopt? Sofie: "De kinderen zijn een week lang welkom in de lokalen van KV Turnhout, in het park. 's Voormiddags gaan ze spelenderwijs met taal aan de slag, onder begeleiding van ervaren leerkrachten. De docenten kregen een extra opleiding om met deze specifieke doelgroep om te gaan. En ze doen dat fantastisch! We ontwikkelden bijvoorbeeld een leidraad met oefeningen, maar ze zijn liever zelf creatief en putten uit hun eigen ervaring. Dat maakt het ook voor hen enorm verrijkend. Je merkt bijvoorbeeld dat sommigen in het begin heel 'schools' dachten: hoeveel leerlingen zullen er aanwezig zijn? Hoeveel werkbundels moet ik maken? Die vragen beantwoorden is voor een vrijblijvend vakantieproject met een onzekere doelgroep echter niet zo makkelijk. We merken dat de leerkrachten veel leren, ook van elkaar. En we zien dat de contacten behouden blijven tijdens het schooljaar. Uit Taal in het Park is bijvoorbeeld de intervisiegroep KAN (Kruisbestuiving Anders-talige Nieuwkomers) ontstaan."

Karate of digiklas?

Maar het is niet al taalonderwijs wat de klok slaat. In de namiddag is het de beurt aan de vrijetijdsorganisaties. Zij nemen de jongeren mee op hun terrein. Nu loopt het vrijetijdsluik goed, maar de opzet ervan was niet zo vanzelfsprekend. Peter: "We vonden niet veel enthousiasme bij onze collega's van sport, cultuur en vrije tijd om die middagen te organiseren. Dus moesten we op zoek naar een alternatief. Vandaag coördineert een medewerkster van de bibliotheek het hele project. Ze werkt samen met vrijwilligers uit verschillende vrijetijdsorganisaties. Zij laten de jongeren proeven van verschillende mogelijkheden: de Grabbelpas, karatelessen, de bibliotheek, de digi-klas..." Sofie knikt: "Op de vrijdagnamiddag organiseren we dan een ouderfeest waar de werkjes van de kinderen worden gepresenteerd. Daar zijn ook de vrijetijdsverenigingen en de culturele bemiddelaars aanwezig, om de ouders extra uitleg bij het aanbod te geven."

Taal in het Park

een project met taal- en vrijetijdsactiviteiten voor jonge nieuwkomers

Meer samenwerking

Geen idee of ze kinderen heeft. Maar de manier waarop Sofie over het project vertelt, doet vermoeden dat ze er een stukje van haar ziel in heeft gelegd. Een glimlach: "Vanuit inburgering vinden we het inderdaad superbelangrijk dat kinderen en jongeren ook via hun vrije tijd zoveel mogelijk in hun 'nieuwe' gemeenschap worden betrokken. Dat maakte het wel wat jammer dat sommige collega's uit andere diensten er geen tijd voor konden maken. Terwijl we hen eigenlijk nodig hadden om het project goed te laten draaien." Peter knikt: "Ons eerste idee was om met 'buddy's' te werken. Om kinderen die bijvoorbeeld sowieso naar de sportclub gingen, een 'nieuw' kindje te laten meenemen. Maar omdat daar bij de collega's van jeugd en sport weinig animo voor bestond, kwam dat buddyconcept nooit echt van de grond." Nochtans werd voor die buddywerking een apart pakket ontwikkeld, met instrumenten die de buddy's konden gebruiken om zowel met de ouders als de vrijetijdsorganisaties in gesprek te gaan: wat als de kost te hoog is, wat als het moeilijk is om te komen... Daar gebeurt vandaag jammer genoeg niets meer mee.

Denken versus doen

Uiteindelijk hebben ze Taal in het Park toch kunnen lanceren, en ze mogen er trots op zijn. Maar Peter en Sofie geven toe dat ze met wat meer dienstoverschrijdende samenwerking, nog meer hadden kunnen bereiken. Peter: "Vaak wordt alles wat met nieuwkomers te maken heeft, als een exclusieve zaak van inburgering beschouwd. Terwijl integratie eigenlijk een horizontaal topic is, dat over alle beleidsdomeinen - jeugd, sport, cultuur, onderwijs...- gaat." Leven we dan nog steeds in een samenleving die haar ogen te veel sluit voor diversiteit? Dat niet, maar volgens Peter ligt het aanpassingsritme van bepaalde diensten en organisaties wel een stuk lager dan we misschien willen. "Velen beseffen wel dat hun doelpubliek meer diversifieert, maar ze weten vaak nog niet hoe ermee om te gaan. Wat doe je als een uniform in sommige culturen een militaire connotatie heeft? Hoe vermijd je dat iemand niets mee drinkt na de match omdat hij geen geld heeft om eens te trakteren? Die kennis komt natuurlijk niet vanzelf." Het team van Peter werkte een methodiek uit om organisaties wegwijs te maken, maar tot nog toe ging niemand ermee aan de slag. Peter: "Toch zal de demografische evolutie binnen de stad iedereen verplichten om zich mettertijd aan te passen."

Ideaal scenario

Als Sofie mag dromen, waar denkt ze dan aan? "Aan een regionale spreiding van Taal in het Park. Niet al onze jongeren wonen in Turnhout. Tot hun 14 jaar nemen ze nog de moeite om tot hier te geraken, maar de ouderen wonen vaak alleen en hebben andere plannen. Ze slapen uit of hebben afgesproken met vrienden. Dat is natuurlijk prima, maar het project kan hen op veel vlakken een extra houvast bieden. In het ideale scenario worden onze middagactiviteiten ook opgenomen in de reguliere speelpleinwerking. Dat zou pas echte integratie zijn. Maar zover staan we vandaag nog niet. Onze eerst zorg is nu om het project een structurele inbedding te geven en daar de juiste partners voor te vinden en te engageren."

Onverwacht succes

Het leven zoals het is, daarin kan alles beter. Maar Peter en Sofie zien het glas vandaag liever als halfvol dan halfleeg. Sofie: "Het project leidde ook tot onverwachte succesverhalen. Zo zijn een aantal jongeren die deelnamen aan Taal in het Park, nu zelf als monitor van de Grabbelpas en de Speelpleinwerking aan de slag. Sommigen hebben er zelfs hun hogere studies door laten bepalen en kozen om 'opvoeder' te gaan." Peter volgt en knikt enthousiast. "Tot nu toe werden de kinderen enkel als een object van zorg gezien. En dat gaat totaal tegen de gedachte van integratie in. Dat verandert als ze zelf verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Dan worden ze zelfbewuster en kunnen ze bovendien als voorbeeld en brugfiguur voor anderen fungeren."

Minderjarige nieuwkomers en de vrije tijd

- **Budget**
  - **EIF:** € 127 292,00
  - **Lokale besturen:** € 57 018,74
- **Scope:**
Meer minderjarige nieuwkomers laten participeren aan het jeugd-, sport en cultuuraanbod.

Experimentele acties opzetten rond toeleiding naar en het toegankelijk maken van het lokale vrijetijdsaanbod.

Werken aan de lokale verankering van initiatieven rond vrijetijdsparticipatie.
- **Promotoren:**
Stad Turnhout, Stad Aalst, Vlaamse Gemeenschapscommissie (Brussel)

Een aantal jongeren die deelnamen aan Taal in het Park, zijn nu zelf als monitor aan de slag

minderjarige derdelanders / deelname aan de vrije tijd / actieonderzoek 16-18-jarige nieuwkomers / cultuurgevoelige jeugdhulp

November 2014

Beste mensen van het Europees Integratiefonds,

Jullie vroegen me wat neer te pennen over mijn deelname aan Taal in het Park in Turnhout. Dat doe ik graag, omdat ik het zelf een heel fijne ervaring vond. Maar laat ik mezelf even voorstellen, voor ik over mijn ervaring vertel.

Mijn naam is Ershad. Ik ben 19 jaar en ik kom uit Iran. Ik ben dus een Iraniër, met Koerdische roots. Vandaag woon ik drie jaar en vier maand in België, samen met mijn vader en mijn broer. Mijn vader woont al vijftien jaar in België, mijn broer en ik hebben hem ver-voegd. Omdat ik anders in Iran het leger in moest.

Toen ik hier drie jaar geleden arriveerde, heb ik een jaar in de OKAN-klas gezeten. Intussen ga ik voltijds naar school en studeer ik voor kinderverzorger. In mijn jaar van aankomst nam ik deel aan 'Taal in het Park', tijdens de zomer. Ze hadden me daar via de school voor uitgenodigd. Toen ik aankwam, zagen de begeleidsters meteen dat ik goed met kinderen kon werken. Dat was eigenlijk niet zo verwonderlijk. Ook in Iran ben ik monitor geweest. Bij de Basij. Kennen jullie die? Dat is een burgerorgaan dat mee instaat voor de ordehandhaving. Ik was daar monitor van de 10-13 jarigen. Soms gingen we voetballen of deden we andere vrijetijdsactiviteiten, maar we leerden de jongeren bijvoorbeeld ook hoe zich beleefd en vriendelijk tegenover anderen te gedragen.

Hier in België kwam ik via de begeleiders van Taal in het Park terecht bij de Grabbelpas, waar ik nu zelf monitor ben. En dat vind ik echt fijn. Het liefst werk ik met de 4- tot 6- jarigen. Die zijn superschattig. Ik vind het keitof om voor hen allerlei activiteiten te organiseren: muziek maken, met de parachute spelen, sjabloneren...we doen het allemaal. Sinds kort hebben ze me ook gevraagd als monitor bij Taal in het Park. Ik vind het echt boeiend om me aan de verschillende leeftijden en kinderen aan te passen. Sommigen zijn open en extravert, andere leggen moeilijker contact. Daar moet je als monitor dan zelf naartoe gaan. Het allerbelangrijkste is volgens mij: respect. Wie respect geeft, zal het ook krijgen. Het vormt de basis om met mensen contact te maken.

Dat idee wil ik ook later aan mijn eigen kinderen doorgeven. Ik vind het belangrijk dat ze leren en verstaan hoe je op een aangename manier met anderen kunt omgaan.

Ziezo. Tot zover mijn korte bijdrage. Ik ben heel blij dat ik destijds kon deelnemen aan Taal in het Park. Het heeft ervoor gezorgd dat ik vandaag veel plezier beleef en volop meedraai in de Turnhoutse Grabbelpas jeugdwerking, als monitor van de Grabbelpas.

Beste groet,
Ershad Valadbeigi

minderjarige derdelanders / deelnemende aan de vrije tijd / actieonderzoek 16-18-jarige nieuwkomers / cultuurgevoelige jeugdhulp

ONDERWIJS BEVINDT ZICH NIET OP EEN EILAND

Het onderwijs vormt voor jongvolwassen nieuwkomers een cruciale schakel tot participatie en integratie in onze maatschappij. Op vraag van het Europees Integratiefonds gingen Op vraag van het Europees Integratiefonds (EIF) ging een team wetenschappers van de universiteiten Gent, Leuven en Antwerpen samen met een aantal partners uit de praktijk op zoek naar de voornaamste knelpunten in het onderwijs- en opleidingstraject van jongvolwassen nieuwkomers.

Ze worden steeds talrijker. De minderjarige nieuwkomers die in ons land arriveren. Daarmee groeit ook de nood om hen zo snel en zo goed mogelijk in onze samenleving op te nemen. Anders dan de meerderjarigen volgen de jongeren geen inburgeringsprogramma. Daarvoor wordt gekeken naar het onderwijs.

Het Vlaamse onthaalonderwijs omvat niet enkel de onthaalklassen (OKAN). Het moet ook zorgen voor ruimere ondersteuning, begeleiding en opvolging van de jongere. Dat gebeurt via een individueel leertraject dat onder meer samen met de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) wordt opgezet. Toch loopt niet alles zoals het moet. De doorstroom vanuit de onthaalklas naar de reguliere klas, de aansluiting op andere opleidingsstructuren of naar de arbeidsmarkt stellen vooral bij 16- tot 18-jarige nieuwkomers heel wat problemen. Het onderzoeksteam, onder coördinatie van Reinhilde Pulinx (Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent), voerde een studie uit naar de voornaamste hindernissen op basis van exploratief onderzoek en gegevens uit vier concrete projectregio's (Antwerpen, Brussel, Turnhout en Gent).

Waar knelt het schoentje bij het onderwijs- en opleidingstraject van jongvolwassen nieuwkomers?

Reinhilde Pulinx: De belangrijkste vaststelling was dat er een uitgebreid - en in bepaalde gevallen erg innovatief - aanbod bestaat om de jongere op weg te helpen en te begeleiden. Maar dat is erg versnipperd en weinig transparant. Verder moeten we goed beseffen dat onderwijs zich niet op een eiland bevindt. Een moeilijke thuissituatie, financiële onzekerheid, traumatische ervaringen...kunnen er allemaal mee voor zorgen dat het opleidingstraject van de jongere faalt. De oplossing kan dus niet op zichzelf staan, maar moet deel uitmaken van een geïntegreerde aanpak waarbij op verschillende domeinen - arbeid, welzijn, vrije tijd...- wordt ingezet.

De 3 belangrijkste aanbevelingen uit het actieonderzoek:

Hou rekening met de specificiteit van je doelgroep.

Onder de jongeren vind je een enorme diversiteit op het vlak van talige, culturele, religieuze en sociale achtergrond; het doorlopen migratietraject en de oorzaken van migratie (o.m. economische motieven; gezinshereniging; migratie omwille van situaties van oorlog en geweld; traumatische ervaringen opgelopen tijdens het migratietraject), familiale en gezinssituatie, schoolse ervaring en scholingsgraad. De specifieke kenmerken van elke jongere vragen om een even specifieke aanpak.

Zet geïntegreerde trajecten op.

De leeftijd van de jongeren - ze zijn bijna meerderjarig - maakt dat de oriëntatie naar een gepast traject zo snel mogelijk moet verlopen en dat de trajecten zo geïntegreerd mogelijk moeten aangepakt worden. We moeten bijvoorbeeld af van het idee dat de jongere eerst een bepaald niveau van taalvaardigheid moet verwerven voor hij kan doorstromen naar een educatief of beroepsgericht vervolgetraject. De jongere zal juist beter Nederlands verwerven als hij in een vervolgetraject zit. Verder verhouden onderwijs (OKAN) en de belendende domeinen zich dynamisch tot elkaar. Leren en zelfontplooiing zijn geïntegreerde processen, die de grenzen van school en vrije tijd overstijgen.

Voorzie een centrale trajectbegeleiding.

Optimaliseer je doorverwijzing naar diensten en ondersteuners door de opzet van een centraal aanspreekpunt. Dat kan fungeren als regisseur van samenwerking en afstemming tussen de verschillende actoren, en als punt van informatie-uitwisseling.

Tijdens het actieonderzoek wisselden jullie ervaringen uit met buitenlandse experts. Konden we iets van onze burens leren?

Reinhilde Pulinx: We organiseerden een werkseminarie waarop experts uit verschillende landen – Duitsland, Zweden, Ierland – aanwezig waren. Op de meeste plaatsen bestaat geen aparte aanpak voor anderstalige nieuwkomers – geen aparte OKAN-klassen – maar worden de leerlingen zo snel mogelijk in het reguliere aanbod opgenomen. Aan het einde van het onderzoek formuleren we een zestal aanbevelingen, waarvan er drie – sterk door onze Europese collega's werden geïnspireerd: hou bij je aanbod rekening met de specificiteit van je doelgroep, zet geïntegreerde trajecten op en voorzie een centrale trajectbegeleiding. Die drie regels vormen de basis voor een succesvol onderwijs- en opleidingstraject. Onze andere aanbevelingen – zet in op ervaringsuitwisseling en rolmodellen, professionaliseer de dienstverleners en doorbreek de muren van de OKAN-klas – kun je beschouwen als randvoorwaarden om de eerste drie waar te maken.

Er is voldoende aanbod, maar dat is erg versnipperd en weinig transparant

Binnen de projectregio's gingen jullie met die aanbevelingen aan de slag. Beantwoorden de resultaten aan jullie verwachtingen?

Reinhilde Pulinx: We kozen ervoor om geen eenmalige, nieuwe projecten op te zetten maar om bij het huidige aanbod de nodige randvoorwaarden te creëren om de situatie voor de jongeren te verbeteren. Concreet trachtten we tussen de verschillende spelers meer structurele samenwerking te creëren; trachtten we zowel jongeren als aanbieders beter te informeren en te sensibiliseren, en de aanbieders te professionaliseren. Elk van de projectregio's voerde één of meerdere acties uit binnen een of meerdere domeinen, van onderzoek over inburgering en integratie tot werk, vrije tijd, en welzijn.

Actieonderzoek 16-18 jarige nieuwkomers uit derdelanden

- **Budget**
  - **EIF:** € 449 697,14
  - **Vlaanderen:** € 149 899,05
- **Scope:**
Onderzoek naar de knelpunten voor 16-18 jarige nieuwkomers om een onderwijs- en opleidingstraject tot een goed einde te brengen.

Regionale pilootprojecten op basis van het onderzoek om de hindernissen voor een geslaagd onderwijs- en opleidingstraject weg te werken.
- **Promotoren:**
Steunpunt Diversiteit en Leren, Universiteit Gent

minderjarige derdelanders / deelname aan de vrije tijd / actieonderzoek 16-18-jarige nieuwkomers / cultuurgevoelige jeugdhulp

STERKER IN DE MAATSCHAPPIJ DANKZIJ VRIJE TIJD

Gent was een van de projectregio's waar – onder begeleiding van Reinhilde Pulinx en haar team – acties werden opgezet om jongvolwassen nieuwkomers vlotter aansluiting te laten vinden bij de bestaande onderwijs- en opleidingsstructuren. Daarvoor is een geïntegreerde aanpak nodig, die de jongeren niet enkel via school bereikt. Het onthaalbureau Kom-Pas ging aan de slag met de jongeren in hun vrije tijd.

Stephan Henau (Kom-Pas): In Gent werden al heel wat inspanningen geleverd om 16- 18- jarigen richting vrije tijd te begeleiden. Zo bestond er een aanbod van laagdrempelige activiteiten specifiek voor jonge nieuwkomers en werden jongeren in de OKAN klassen al goed geïnformeerd over het aanbod. Maar toch besloten we aan het project mee te werken. Je kan jezelf altijd verbeteren.

Hoe kan vrije tijd bijdragen tot een betere aansluiting van de jongere in het onderwijs?

Stephan Henau. Vrijtijdsactiviteiten kunnen jongeren helpen om op een informele manier beter Nederlands te leren, om hun sociaal netwerk uit te breiden, maar ook – en vooral – zijn ze een bron van ontspanning en plezier die een jongere kan helpen om positief in het leven te staan. Zeker voor jongeren in onthaalklassen kan een hobby waarin ze goed zijn of waarbij ze zich goed voelen, zorgen voor hun zelfontplooiing. Ze ontwikkelen er immers vaak vaardigheden en competenties die ze ook buiten de vrije tijd kunnen gebruiken, zoals teamwerk, sociale vaardigheden, enzovoorts. Tegelijk wilden we duidelijk maken dat vrijetijdsparticipatie een keuze blijft. Niet elke jongere heeft interesse in een georganiseerd aanbod en het bestaande aanbod was ook niet zaligmakend.

Een hele boterham. Hoe beslisten jullie welke acties je zou ondernemen?

Stephan Henau: De projectperiode was heel beperkt. Daarom besloten we zaken die al bestonden, maximaal te valoriseren, te verbeteren en aan te vullen. We zetten in op drie verbeteracties: een brochure om ouders te informeren over meerwaarde, kostprijs en aanbod van vrije tijd; een betere begeleiding van de jongeren richting vrijwilligerswerk en meer informatie voor en sensibilisatie van vrijetijdsaanbieders.

Laat ons de acties even overlopen. Jullie ontwierpen een info-brochure over vrije tijd voor de ouders van de jongeren.

Stephan Henau: Klopt. De informatie was tot dan toe vaak versnipperd en moeilijk te doorgronden: de jongeren en hun ouders kenden het aanbod en de kortingsmogelijkheden niet, ze wisten niet wat een activiteit juist inhield... Bovendien stelden we vast dat vrije tijd – vooral door de ouders – vaak niet als een prioriteit wordt gezien. Goede en gecentraliseerde info kon die drempels helpen overwinnen. In Gent gebeurden er daar al heel wat inspanningen rond, maar vooral naar de jongeren zelf. Daarom besloten we een brochure te ontwikkelen die zich op de ouders zou richten, om hen te informeren over meerwaarde, kostprijs, aanbod van vrije tijd. We ontwierpen ook een begeleidende brief, die de organisaties konden meesturen om het contact persoonlijker te maken. De brochure werd verspreid onder leerkrachten, vervolgschoolcoaches van de OKAN-scholen, het lokaal overlegplatform secundair onderwijs, zelforganisaties, het overlegplatform Netwerk Planeet Gent en de verschillende onthaalbureaus.

Brochure van Kom-Pas voor jonge nieuwkomers en hun ouders

Vrijtijdsactiviteiten voor jouw

Een tweede actie focuste op begeleiding naar vrijwilligerswerk. Waarom wilden jullie daarop inzetten?

Stephan Henau: Net als vrijetijdsactiviteiten kan ook vrijwilligerswerk nieuwe, jonge mensen helpen om sterker in de maatschappij te staan. Ze leggen nieuwe contacten, ze hebben het gevoel dat ze iets nuttigs te doen, ze kunnen hun Nederlands oefenen, proeven van een job, enzovoorts. Maar ook daar stelden we vast dat nieuwe jongeren te weinig geïnformeerd waren. Om hen tot vrijwilligerswerk te verleiden ontwikkelden we een informatief promotiefilmpje waarin jonge nieuwkomers op zoek gaan naar vrijwilligerswerk en er wat meer uitleg bij geven. Voor de organisaties die vrijwilligers rekruteerden, voorzagen we een draaiboek – met intakeformulier en oriëntatie-instrument – om jongeren te engageren.

Ten slotte wilden jullie vrijetijdsaanbieders extra sensibiliseren en informeren om met jonge nieuwkomers aan de slag te gaan.

Stephan Henau: Ja, de hoofdreden was dat we ontdekten dat de aanbieders en de jongeren dikwijls ongelijke verwachtingen hadden. Vaak kennen de vrijetijdsaanbieders de jongeren weinig of niet en hebben ze er ook een verkeerd beeld van. Er wordt te veel gekeken naar de verschillen en te weinig naar de overeenkomsten tussen nieuwkomers en 'gewone' jongeren. Bovendien bestaan er voor de jongere nog steeds heel wat impliciete en expliciete drempels om aan vrijetijdsactiviteiten deel te nemen. Zo wordt taalbeheersing al te vaak als een sleutel gezien. Beheerst de jongere de taal niet, is hij niet 'klaar' om deel te nemen. Verder blijkt dat veel jongeren misschien wel starten, maar na een tijdje afhaken. De aanbieders beschikken vaak niet over voldoende draagkracht om de nodige begeleiding te garanderen. In het informatiepakket dat we met het ont-haalbureau uitwerkten, worden vrijetijdsaanbieders gesensibiliseerd rond de diversiteit in het deelnemersprofiel van de groep anderstalige nieuwkomers –niet elke nieuwkomer is hetzelfde – en worden tips & tricks meegegeven om met die jongeren om te gaan.

Kwamen jullie tijdens de opzet en uitwerking van jullie acties voor verrassingen te staan?

Stephan Henau: De vaststelling dat de jongeren weinig aanwezig zijn in het lokale vrijwilligerswerk, leidde oorspronkelijk tot het idee om organisaties met een vrijwilligersvacatures op één plaats samen te brengen met kandidaat-vrijwilligers. Maar de vraag van de jongeren voor dat aanbod bleek nihil te zijn. Na een individuele bevraging van de nieuwkomers waren er slechts twee geïnteresseerd om aan dergelijk initiatief deel te nemen. Zij werden verder individueel begeleid.

Ideaal stelt elk vrijetijdsinitiatief zich maximaal naar jongen nieuwkomers open

Het project is intussen afgelopen. Wat toen de projectfinanciering stopte? Hebben jullie je acties structureel kunnen inbedden en voortzetten?

Stephan Henau: Gent heeft een groot vrijetijdsaanbod voor jongeren. Het onthaalbureau heeft een lange traditie van begeleiding van nieuwkomers naar vrijetijdsinitiatieven en levert serieuze inspanningen om het aanbod op hen af te stemmen. Het project zette vooral in op de aanmaak van materialen om dat te faciliteren. De instrumenten werden in nauwe samenwerking met het werkveld ontwikkeld. Dat was niet enkel een voorwaarde tot succes, maar op zich al een proces om organisaties (meer) bewust te maken rond hoe ze omgaan met nieuwkomers en hoe ze daarin stappen vooruit kunnen zetten. Omdat het project focuste op de aanmaak van extra hulpmiddelen werd de duurzaamheid min of meer gegarandeerd van bij de start. De ontwikkelde producten werden wijd verspreid onder organisaties en het materiaal blijft inzetbaar. De instrumenten zullen na verloop van tijd uiteraard aan een update toe zijn, maar het concept werd zo opgevat dat dat maar een minimale investering vraagt. Hetzelfde netwerk dat instond voor de ontwikkeling van de producten, kan ook daarvoor instaan.

Hoe kunnen 16-18-jarige nieuwkomers nog beter bij vrijetijdsinitiatieven worden betrokken? Wat is het beste scenario?

Stephan Henau: Het is moeilijk om hierop een eensluidend antwoord te geven. De startpositie van elke jongere is anders en vrije tijd heeft zoals gezegd veel doelstellingen: zinvolle tijdsbesteding, ondersteuning van de lespraktijk, netwerking, zelfontplooiing.... Dat maakt dat het beste scenario wel eens heel individueel zou kunnen zijn. Het lijkt me dan ook noodzakelijk om zo'n individuele aanpak mogelijk te maken. We hebben te maken met een doelgroep die zich qua leeftijd tussen kinderen en volwassenen bevindt, een groep waarvoor het algemene aanbod reeds beperkt is. Ideaal stelt elk vrijetijdsinitiatief zich maximaal naar die jongeren open. Maar die openheid hangt natuurlijk sterk af van je draagkracht en je identiteit. Je moet ook organisaties de ruimte tot diversiteit laten. Wel kan je als werkveld en lokale overheid organisaties stimuleren om met de jongeren om te gaan, zonder zich op de verschillen blind te staren.

minderjarige derdelanders / deelname aan de vrije tijd / actieonderzoek 16-18-jarige nieuwkomers / cultuurgevoelige jeugdhulp

BESCHOUW CULTUUR NIET ALS EEN HINDERNIS

Jongeren zijn de toekomst van een land. Maar soms wordt er niet naar hen omgekeken of zitten ze met grote problemen. Een warme thuis en een goede begeleiding zijn dan cruciaal om voort te gaan. Vooral jongeren met een migratie-achtergrond blijven soms in de kou. Het project 'cultuurgevoelige jeugdhulp' wilde daarop inspelen en die jongeren en de jeugdhulp meer houvast geven.

Alles staat of valt met je houding, een combinatie van nieuwsgierigheid, aanpak op maat en respect

Kinderen en jongeren in nood moeten maximale toegang krijgen tot kwaliteitsvolle hulp. Dat is de ambitie van Vlaanderen en Brussel. “Logisch”, hoor je velen denken. Tegelijk blijkt die ambitie niet zo evident. Vooral de opvang van minderjarigen met een migratieachtergrond. Verschillen in taal en in cultuur, een andere religie, een onzeker verblijfsstatuut, maar ook racisme, discriminatie en een gebrek aan professionele ervaring maken het moeilijk om jongeren te bereiken en op een gepaste manier op te vangen en te begeleiden.

Piloot

Hoe kunnen die drempels worden overwonnen? Hoe brengen we de jeugdhulp makkelijker bij de jongeren? Die vraag leidde in 2009-2010 in Brussel tot een pilootproject dat via een dialooggroep en een ontmoetingsdag probeerde om jongeren en hulpverlening dichterbij elkaar te brengen. Er werden ook pistes verkend om een ‘helpdesk’ op te zetten die professionals kon ondersteunen in hun werk met jongeren met een migratie-achtergrond. De Brusselse piloot vormde een eerste stap, waar in januari 2013 met subsidies van het Europees Integratiefonds en Integrale Jeugdhulp een vervolg op kwam. Het Steunpunt Jeugdhulp en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk trokken het project. Doel was om in twee grootsteden, Antwerpen en Brussel, een ‘expertisenetwerk’ op te zetten en de bevindingen van de Brusselse piloot verder uit te testen. Op basis van die ervaring werden een online informatieve website, een helpdesk en per stad een lokaal netwerk opgezet. De opgedane ervaring en kennis fungeerden als inspiratiebron om een draaiboek uit te werken: een praktische leidraad voor iedereen die een lokaal netwerk rond het thema ‘cultuurgevoelige jeugdhulp’ wil opstarten.

Brussel

Anneleen Allart van de Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad vormde aanspreekpunt voor het lokaal netwerk in Brussel, waar Johan Vangenechten (MinorNdako) en Gulten Vardar (Huis der gezinnen) aan deelnamen. Anneleen: “Met het expertisenetwerk wilden we een forum opzetten waar professionals ervaringen konden delen en van elkaar konden leren. Dat gebeurde in de zogenaamde expert- en actiegroepen. Daarin zetelden mensen uit verschillende sectoren die allemaal wel op een of andere manier met cultuurgevoelige jeugdhulp te maken kregen. We organiseerden een aantal uitwisselings- en ontmoetingsmomenten waar ze ervaringen konden delen en bijleren over thema’s die ze zelf hadden bepaald: welke methodieken bestaan er rond cultuurgevoelige jeugdhulp? Hoe ziet het Franse werkveld eruit? Welke rol spelen tolken en interculturele bemiddelaars?... De informatie en bevindingen uit die bijeenkomsten werden met de rest van het netwerk gedeeld.”

EIF

Welke meerwaarde kan een expertgroep rond cultuurgevoelige jeugdhulp u als professional bieden?

Expert 1

Ik verwacht van de expertgroep dat we ervaringen kunnen delen en nieuwe inzichten opdoen

Expert 2

Contacten tussen hulpverleners onderling gaan gemakkelijker als je de mensen kent, deze contacten komen terug bij verschillende cliënten

Expert 3

Er is nood aan meer casusoverleg en intervisie over cultuurgevoelig hulpverlening. Er zal wel al veel bestaan in onze regio, maar door wie wordt dit georganiseerd en voor welke professionals is dit toegankelijk?

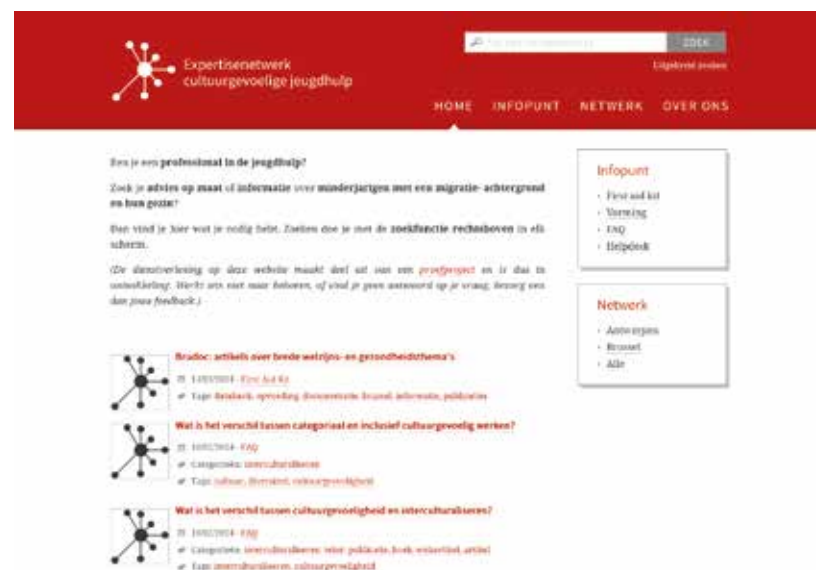
Superdiversiteit

Johan werkt zelf voor Minor Ndako, een Brusselse vzw die instaat voor de opvang van jongeren en niet-begeleide minderjarigen in probleemsituaties. "Mijn eigen sector ken ik door en door. Binnen de Brusselse integrale jeugdhulp zijn we zelf pionier in de omgang met diversiteit. Maar ook wij zitten nog met vragen over hoe we onze jongeren nog beter kunnen bereiken. Hoe pas je je als voorziening aan die realiteit van superdiversiteit aan? In het netwerk bevonden zich collega's uit verschillende andere sectoren. Het was verrijkend om eens naar hun aanpak te horen. Van thuiszorg weet ik bijvoorbeeld weinig. Nochtans krijgen zij evengoed te maken met superdiversiteit. Hoe gaat Familiehulp bijvoorbeeld met andere culturen om? Hoe communiceren ze met hun doelgroep. Met welke problemen worden zij geconfronteerd en hoe formuleren ze daar een antwoord op?" Gulten werkt voor het Huis der Gezinnen en volgt de redenering van Johan. "Onze doelgroep bestaat uit kansarme vooral allochtone jonge gezinnen met jonge kinderen. Het netwerk gaf ons de kans om goede praktijken uit te wisselen, maar ook om andere organisaties met dezelfde doelgroep beter te leren kennen. Op die manier wordt het bijvoorbeeld een stuk makkelijker om naar elkaar door te verwijzen. We bleken ook niet altijd op de hoogte van het aanbod van onze partners. Via het netwerk leerden we elkaars activiteiten beter kennen en kwamen we tot de conclusie dat er al heel veel bestaat."

www of face-to-face?

De bevindingen van het netwerk werden gebundeld in een infopunt, een site <http://www.cultuurgevoeligejeugdhulp.be> die de gebruikers moest informeren en adviseren indien nodig. Voor die laatste taak werd een helpdesk opgezet, waar professionals met vragen terecht konden. Ze werden beantwoord door een aantal vaste partners met expertise ter zake. Anneleen: "Het online infopunt was bedoeld voor een breed publiek, maar werd tijdens de projectperiode enkel gebruikt door de organisaties die we gevraagd hadden om het infopunt te testen. Door de beperkte projecttijd was er geen ruimte om de website 100% toegankelijk te maken én ook nog eens breed bekend te maken bij de hele Vlaamse en Brusselse jeugdhulp. Tegelijk kwamen we tot het besef dat een online kanaal niet de ideale manier is om vragen van hulpverleners omtrent cultuurgevoelig werk te beantwoorden. Elke vraag bevindt zich immers in een andere context die je via informatie op een website of een helpdesk moeilijk in kaart kan brengen. In dat geval werkten face to face interviews veel beter."

Mijn eigen sector ken ik door en door. Maar het was verrijkend om eens naar hun aanpak te horen.

Expertisenetwerk cultuurgevoelige jeugdhulp

Werkt u professioneel met jongeren met een migratie-achtergrond? Zoekt u naar informatie of advies op maat? Neem dan eens een kijkje op deze site: <http://www.cultuurgevoeligejeugdhulp.be/nl/home.html>

Overbodig initiatief?

De projecten in Antwerpen en Brussel liepen intussen af. In Brussel werd er geen structureel vervolg aan gebreid. Anneleen: "In het ideale geval slagen lokale overheden in Vlaanderen erin om op basis van het draaiboek een netwerk uit te bouwen, ervaringen uit te wisselen en contacten te onderhouden. Maar dergelijke initiatieven zouden zichzelf eigenlijk overbodig moeten maken. Elke jeugdhulpverlener zou vanuit zichzelf de nodige handelingszekerheid mogen hebben om met jongeren en gezinnen met een migratieachtergrond om te gaan. Je krijgt die vaardigheden tijdens je opleiding mee, maar sommigen stellen zichzelf in vraag wanneer er iemand met een andere cultuur of religie voor hen zit. Alles staat of valt met je houding, een combinatie van nieuwsgierigheid, aanpak op maat en respect." Johan knikt: "Dat respect impliceert dat je cultuur niet langer als een hindernis ziet. Want dan benadruk je het verschil. De diversiteit maakt deel uit van onze samenleving. En we moeten die diversiteit zowel in onze communicatie als in onze dienstverlening en ons personeelsbestand meenemen."

Cultuurgevoelige jeugdhulp

- **Budget**
  - **EIF:** € 271 528,28
  - **Vlaanderen:** € 90 509,43
- **Scope:**

Onderzoek naar de opzet van een expertisenetwerk en een lokaal netwerk rond cultuurgevoelige jeugdhulp.

Opzet van een expertisenetwerk en een informatiepunt rond cultuurgevoelige jeugdhulp voor experts en organisaties uit diverse sectoren die met het thema te maken krijgen.
- **Promotoren:**

Steunpunt jeugdhulp

**Geïntegreerde taaltrajecten
in beroepsopleidingen - p12**

- **Budget**
    - **EIF:** € 587 815,20
    - **Vlaanderen:** € 587 815,20
  - **Promotoren:**
Vijf huizen van het Nederlands (Brussel, Stad Antwerpen, Provincie Antwerpen, Vlaams Brabant, Limburg)
-

Evaluatie en aanpassing Covaar-test - p17

- **Budget**
    - **EIF:** € 40 540,62
    - **Vlaanderen:** € 40 540,62
  - **Promotoren:**
KULeuven - Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen
-

**Onderzoek naar de inzet en de effecten
van sociaal tolken en vertalen - p21**

- **Budget**
  - **EIF:** € 56 233,89
  - **Vlaanderen:** € 56 233,89
- **Promotoren:**
Universiteit Gent, Vakgroep Taalkunde en Steunpunt Diversiteit en Leren,

**Inburgering in het land van herkomst:
concept- en materiaalontwikkeling - p41**

- **Budget**
    - **EIF:** € 158 797,70
    - **Vlaanderen:** € 158 797,70
  - **Promotoren:**
Koning Boudewijnstichting
-

**Onderzoek naar het civiel effect van
inburgering - p45**

- **Budget**
    - **EIF:** € 68 590,11
    - **Vlaanderen:** € 68 590,11
  - **Promotoren:**
HIVA, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
-

**Inburgeringscoaches: concept- en
materiaalontwikkeling - P51**

- **Budget**
  - **EIF:** € 87 375,83
  - **Vlaanderen:** € 87 375,83
- **Promotoren:**
Vormingplus Antwerpen - Tempera

Ontwikkeling van een digitaal platform Nederlands leren - p24

- **Budget**
    - **EIF:** € 349 015,27
    - **Vlaanderen:** € 175 819,73
  - **Promotoren:**
KU Leuven – Centrum Taal en Migratie
-

Onderzoek naar het fenomeen huwelijksmigratie - p31

- **Budget**
    - **EIF:** € 29 724,14
    - **Vlaanderen:** € 29 724,14
  - **Promotoren:**
Universiteit Gent, Vakgroep Sociologie
-

Educatieve toeleidings- en begeleidingstrajecten voor derdelanders - p37

- **Budget**
  - **EIF:** € 896 466,71
  - **Vlaanderen:** € 896 466,71
- **Promotoren:**
6 Consortia voor Volwassenenonderwijs
(Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen, Gent,
Brussel, Antwerpen, Limburg)

Changemakers - p61

- **Budget**
    - **EIF:** € 1 710 578,64
    - **Vlaanderen:** € 782 014,50
  - **Promotoren:**
Forum voor Etnisch-Culturele Minderheden
vzw
-

Minderjarige nieuwkomers en de vrije tijd - p72

- **Budget**
    - **EIF:** € 127 292,00
    - **Lokale besturen:** € 57 018,74
  - **Promotoren:**
Stad Turnhout, Stad Aalst, Vlaamse Gemeen-
schapscommissie
(Brussel)
-

Actieonderzoek 16-18 jarige nieuwkomers uit derdelanden - p78

- **Budget**
    - **EIF:** € 449 697,14
    - **Vlaanderen:** € 149 899,05
  - **Promotoren:**
Steunpunt Diversiteit en Leren, Universiteit
Gent
-

Cultuurgevoelige jeugdhulp - p87

- **Budget**
  - **EIF:** € 271 528,28
  - **Vlaanderen:** € 90 509,43
- **Promotoren:**
Steunpunt jeugdhulp

Beste lezer,

Migratie is een realiteit die het samenleven beïnvloedt. Ondertussen is de Vlaamse samenleving een diverse samenleving met verschillende nationaliteiten, afkomsten, religies,... Samen met burgers van verschillende herkomst en met respect voor ieders eigenheid een gedeelde toekomst, een gedeelde samenleving opbouwen, is meer dan ooit de uitdaging waar Vlaanderen voor staat.

De samenhang staat evenwel onder druk. We slagen er niet in om personen met een buitenlandse herkomst volwaardig en evenredig aan onze samenleving te laten deelnemen. Er gaapt een diepe 'etnische kloof'.

Die kloof terugdringen is dé centrale doelstelling van het integratie- en inburgeringsbeleid van de komende jaren. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van de voltallige Vlaamse Regering, het middenveld, de voorzieningen en de individuele burgers.

Om deze kloof te dichten moeten we nieuwe wegen durven en kunnen inslaan. Het Europees Integratiefonds bood die ruimte. Met dit fonds konden innovatieve concepten en methodieken ontwikkeld en uitgetoetst worden. Zo werden met steun van het Integratiefonds geïntegreerde taaltrajecten, een kader voor inburgeringscoaches,... ontwikkeld. Deze projecten hebben hun meerwaarde bewezen en werden overgenomen door andere actoren.

Ik wil dan ook iedereen danken die meegewerkt heeft aan de invulling van het Europees Integratiefonds in Vlaanderen.

Europa heeft ervoor gekozen om de link tussen asiel, migratie en integratie te versterken. De fondsen voor asiel, vluchtelingen en integratie werden samengevoegd in een nieuw fonds: het Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF). Voor het luik integratie blijft Vlaanderen bevoegd.

Met de middelen uit dit nieuwe fonds wil ik verder inzetten op vernieuwende projecten om de speerpunten van het horizontaal beleid te ondersteunen en antwoorden te kunnen bieden op de uitdagingen waar we mee geconfronteerd worden. De projecten die met steun van AMIF worden ingericht moeten inspelen op hiaten die in het reguliere aanbod worden vastgesteld.

Ik wens de toekomstige promotoren van projecten en iedereen betrokken bij het AMIF veel creativiteit om te werken aan het verkleinen van de etnische kloof in onze samenleving.

Liesbeth Homans

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Contact

EIF, Europees Integratiefonds
Gasthuisstraat 31, 1000 Brussel
T: 02/546 22 11
E: onthaalesf@esf.vlaanderen.be

Concept en realisatie: ideeweb

Redactie: Goele Geeraert, ideeweb

Fotografie: Stefan Dewickere, Sam Verhaert,
Agentschap Binnenlands Bestuur, EIF

Drukwerk: Gewadrupe

Uitgavedatum: februari 2015

Verantwoordelijke uitgever:

ESF-agentschap Vlaanderen,
Lisa Van Hecke, Gasthuisstraat 31, 1000 Brussel

